Nr 8 WARSZAWA, 15 KWIETNIA ROKU 1937. ROK XIX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ:

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie	z przesyłką	zł	24.—
kwartalnie	„ „	zł	6.—
Pojedyńczy numer		zł	1.20

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka Nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.

Redakcja rękopisów nie zwraca.

LUDOMIR STARZYŃSKI

PODATEK WYRÓWNAWCZY DLA GMIN WIEJSKICH

Wydana w 1923 r. ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych nie mogła zapewnić związkom samorządowym dostatecznych uprawnień podatkowych. Na drodze do osiągnięcia tego celu piętrzyły się liczne — w przeważnej mierze dotąd nie usunięte przeszkody. Do przeszkód takich między innymi należą: z jednej strony — rozległość i płynność zadań związków samorządowych, z drugiej zaś strony — mała pod względem wydajności elastyczność źródeł podatkowych samorządu. Ta ostatnia przeszkoda w szczególności dawała się we znaki gminom wiejskim, których system podatkowy oparty został na podatkach realnych, a głównie na państwowym podatku gruntowym o sztywnych i przestarzałych podstawach wymiaru. Te przyczyny powodowały, iż uprawnienia podatkowe gmin wiejskich nie dawały możności dostosowywania dochodów gmin do zmiennych—w zależności od czasu i warunków lokalnych — potrzeb publicznych. Wprawdzie na powiatowe związki samorządowe włożony został obowiązek udzielania zapomóg na równoważenie wydatków i dochodów gmin wiejskich, ale środek ten nie mógł osiągnąć swego celu, powiatowe związki samorządowe bowiem tylko niewielkie kwoty mogły przeznaczać na zapomogi dla gmin.

W szczególnie trudnym położeniu finansowym znalazły się w r. 1924 gminy wiejskie b. zaboru rosyjskiego, które po odzyskaniu wolności politycznej musiały podjąć na szeroką skalę zadanie podniesienia rozwoju szkolnictwa powszechnego i którym — po wejściu w życie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — zabrakło środków na kontynuowanie tego zadania[1]). W tym stanie rzeczy zaszła konieczność uzupełnienia systemu podatków gminnych uprawnieniem

---

[1]) Patrz Skarbowość Samorządu Terytorialnego w Polsce: *Porowski, Horszowski Pastuszyński, Hujda.* — str. 195.

do poboru takiego podatku, który wyrównywałby stronę dochodową ze stroną wydatkową budżetu gminnego, ustaloną w zależności od warunków lokalnych i nieodzownych potrzeb. Uprawnienie takie zostało zawarte po raz pierwszy w uchwalonej na wniosek posła Thugutta ustawie z dnia 31 lipca 1924 r.[1]). Ustawą tą dozwolono gminom wiejskim b. zaboru rosyjskiego na pobór t. zw. podatku wyrównawczego w tych wypadkach, w których — mimo wykorzystania wszystkich źródeł dochodowych, wskazanych w ustawie o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych — ogólna suma preliminowanych wydatków zwyczajnych przewyższa ogólną sumę preliminowanych dochodów zwyczajnych. Pobór podatku wyrównawczego polega na rozłożeniu powyższej przewyżki wydatków zwyczajnych nad dochodami zwyczajnymi na płatników podatku gruntowego, od nieruchomości oraz zobowiązanych do wykupienia świadectw przemysłowych i handlowych, przy czym rozkład następuje proporcjonalnie do wysokości tych podatków lub ceny świadectw. Granicą dopuszczalności rozłożenia w powyższy sposób przewyżki wydatków zwyczajnych nad dochodami zwyczajnymi — a zarazem wysokością maksymalną podatku wyrównawczego w gminie — była według przepisów ustawy z 1924 r. suma złotych, równa ilości morgów (dziesięcin w województwach wschodnich) opodatkowanych na rzecz gminy. Przeznaczeniem podatku wyrównawczego nie było pokrywanie faktycznych, ciążących na gminie, niedoborów budżetowych, z lat ubiegłych (wykazywanych w rocznych zamknięciach rachunkowych), a jedynie wyrównanie różnicy między przewidywanymi w preliminarzu budżetowym wydatkami a dochodami zwyczajnymi. Rolą podatku wyrównawczego było zapobieganie powstawaniu niedoborów budżetowych, nie zaś ich pokrywanie. Podatek wyrównawczy nie był zatem premią za złą gospodarkę gminną — jak to nieraz twierdzono — a środkiem zabezpieczającym od deficytowych wyników tej gospodarki, na które gminy wiejskie narażone były nie z własnej winy, a z racji niedostateczności i nieelastyczności swych uprawnień dochodowych.

Podatek wyrównawczy wprowadzony był w gminach wiejskich b. zaboru rosyjskiego początkowo tylko na rok 1924, Sejm bowiem przewidywał, iż w ciągu tego roku zostanie znowelizowana ustawa o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, przy czym uwzględnione zostaną należycie potrzeby gmin wiejskich. Gdy jednak przewidywania co do wydania noweli nie ziściły się i sytuacja finansowa gmin wiejskich nie uległa zmianie, Sejm przedłużył prawo poboru podatku wy-

[1]) Dz. U. R. P. z 1924 r. nr 73, poz. 719.

równawczego na rok 1925 — ustawą z dnia 13 maja 1925 r.[1]). Z końcem r. 1925 Rząd wniósł do Sejmu projekt noweli do ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych, w którym przewidział uprawnienie gmin wiejskich do dalszego poboru podatku wyrównawczego, rozciągając go zarazem na wszystkie gminy wiejskie w Państwie (z wyj. woj. śląskiego), które znajdowały się również w trudnej sytuacji finansowej[2]). W przewidywaniu, iż ciała prawodawcze uchwalą powyższy projekt, Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu w okólniku z dnia 4 listopada 1925 r. dozwolił gminom wiejskim celem zrównoważenia wydatków i dochodów budżetowych na preliminowanie w budżecie na r. 1926 podatku wyrównawczego. Tymczasem — wbrew przewidywaniom — wniesiony przez Rząd projekt ustawy w r. 1925 nie wszedł wcale pod obrady Sejmu. Gdy sprawa ta nie doczekała się pozytywnego załatwienia do drugiej połowy 1926 r., wystąpił poseł Ledwoch w Sejmie z projektem „ustawy o samoistnym podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich b. zaboru rosyjskiego". Ustawa ta uchwalona została przez Sejm w końcu 1926 r. i ogłoszona w marcu 1927 r.[3]). Przyznała ona prawo poboru podatku wyrównaczego tylko gminom wiejskim b. zaboru rosyjskiego i jedynie do 31 marca 1930 r. Wymiar podatku oparty został na zasadach analogicznych jak w latach ubiegłych, z tą jednakże różnicą, iż jako maksymalną wysokość wymiaru podatku określono obok sumy deficytu budżetowego sumę złotych, równą ilości hektarów opodatkowanych gruntów (w latach poprzednich — równą ilości morgów, wzgl. dziesięciu opodatkowanych gruntów). Poza tym — gminom wiejskim, którym wszystkie inne źródła dochodowe wraz z podatkiem wyrównawczym w wysokości 1 zł na ha nie okazały się wystarczające na pokrycie normalnych wydatków — zezwolono na powiększenie wymiaru podatku wyrównawczego o 50%.

Rozciągnięcie prawa poboru podatku wyrównawczego na wszystkie gminy wiejskie w Państwie z wyjątkiem województwa śląskiego zrealizowane zostało dopiero w r. 1931 ustawą z dnia 20 marca tegoż roku[4]), a to w związku z nałożeniem na gminy ciężaru dostarczania mieszkań względnie wypłacania dodatków mieszkaniowych nauczycielstwu szkół

---

[1]) Dz. U. R P. z 1925 r. nr 59, poz. 414.

[2]) Treść ustępu zaczerpnięta z książki „Skarbowość Samorządu Terytorialnego w Polsce", str. 195.

[3]) Dz. U. R. P. z 1927 r. nr 27, poz. 208.

[4]) Dz. U. R. P. z 1931 r. nr 27, poz. 172.

powszechnych. Ustawa ta określiła maksymalną wysokość podatku na sumę złotych, równą ilości hektarów opodatkowanych gruntów, a pomnożonej:

a) na terenie województw zachodnich — przez 0,25,

b) na terenie województw południowych — przez 0,50,

c) na terenie województw wschodnich — przez 1,50,

d) na terenie województw centralnych — przez 2,00.

Ponadto w art. 3 ust. (1) ustawy przyznano gminom wiejskim na obszarze województw wschodnich i centralnych prawo powiększenia wymiaru podatku przez podwyższenie mnożnika wymiarowego o 0,25.

Gminom wiejskim na obszarze województw centralnych i wschodnich zezwolono na pobranie podatku wyrównawczego również na pokrycie niedoboru w budżecie gminy w r. 1930/31, niezależnie od wymiaru tego podatku na r. 1931/32. Początkowo moc obowiązującą ustawy ograniczono do dnia 31 marca 1934 r. Termin ten został rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. [1]) uchylony, wobec czego ustawa o podatku wyrównawczym uzyskała moc obowiązującą na czas nieograniczony. Niewielka zmiana wprowadzona została do ustawy o podatku wyrównawczym dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1935 r. o obniżeniu obciążenia daninami komunalnymi [2]). Mianowicie w związku z podjętą w 1935 r. przez Rząd akcją obniżenia świadczeń ludności na cele publiczne uchylone zostało prawo gmin wiejskich na obszarze województw wschodnich i centralnych powiększenia maksymalnego wymiaru podatku wyrównawczego przez podwyższenie mnożnika wymiarowego o 0,25.

Ustawa o podatku wyrównawczym z 1931 r. ustaliła maksymalną wysokość podatku wyrównawczego dla województw zachodnich (mnożnik 0,25) i południowych (mnożnik 0,50) znacznie niżej, niż dla pozostałych obszarów Państwa (1.50, 2.00). Te znaczne różnice w maksymalnej wysokości podatku wyrównawczego uzasadnione były różnym ustrojem i różnym zakresem działania gmin wiejskich na powyższych obszarach. Na obszarze województw centralnych i wschodnich istniała gmina wielowioskowa (zbiorowa), której organa spełniały szereg licznych zadań nie tylko z zakresu administracji samorządowej, ale i administracji państwowej.

---

[1]) Dz. U. R. P. z 1933 r. nr 84, poz. 613.

[2]) Dz. U. R. P. z 1935 r. nr 88, poz. 544.

Inaczej sprawa przedstawiała się w województwach południowych i zachodnich, gdzie istniała gmina jednowioskowa, której zadania, zwłaszcza w dziedzinie administracji rządowej czyli t. zw. poruczone, były w praktyce szczuplejsze, albowiem w tych województwach wykonywały je organa administracji państwowej w większej mierze, niż w pozostałych województwach. W szczególności na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego istniały na terenie gmin wiejskich specjalne organa w zakresie administracji rządowej t. zw. wójtostwa. Poza tym — jeżeli chodzi o województwo poznańskie i pomorskie, — administracja gminna nie obejmowała t. zw. obszarów dworskich, w których świadczenia ciążące na gminie ponosił przełożony obszaru dworskiego. Z tych względów wydatki gmin wiejskich w województwach południowych oraz poznańskim i pomorskim były stosunkowo niższe niż w województwach pozostałych, co—między innymi—pozwoliło również na ustalenie niższej maksymalnej granicy podatku wyrównawczego w województwach zachodnich i południowych, niż w województwach centralnych i wschodnich.

Ustawa z dnia 23 III 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego [1]) wprowadziła w całym Państwie jednolity typ gminy wiejskiej o zasięgu zadań, przesądzającym wielowioskowość gminy oraz zniosła w województwie pomorskim i poznańskim wójtostwa i obszary dworskie, przenosząc prawa i obowiązki tych instytucyj na gminy wiejskie. Jednocześnie wymieniona ustawa utworzyła na obszarze województw południowych oraz poznańskiego i pomorskiego t. zw. gromady, na rzecz których przekazany został majątek byłych gmin jednowioskowych oraz dochody i wydatki z posiadaniem tego majątku związane. W wyniku tych zmian ustawodawczych dotychczasowe różnice w stawkach maksymalnej wysokości podatku wyrównawczego w pewnym stopniu straciły swoje uzasadnienie. Zachowanie dotychczasowej granicy wysokości podatku wyrównawczego w województwach południowych i zachodnich w stawkach określonych w r. 1931 stało się nadal niemożliwe, jako niedostateczne dla utrzymania równowagi budżetowej gmin wiejskich. Stwierdzenie tego stanu rzeczy przez p. Premiera gen. Sławoja Składkowskiego podczas Jego podróży inspekcyjnej po województwie pomorskim dało asumpt do opracowania przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nowego projektu ustawy o podatku wyrównawczym dla gmin wiejskich, który przewidział podwyższenie maksymalnej wysokości podatku wyrównawczego dla obszaru woje-

[1]) Dz. U. R. P. z 1933 r. nr 35, poz. 294.

wództw południowych oraz poznańskiego i pomorskiego. Projekt ten po dość długich rozważaniach komisyjnych i po wprowadzeniu doń poprawek został ostatecznie uchwalony przez ciała prawodawcze i w dniu 5 marca 1937 r. opublikowany w Dzienniku Ustaw (Nr 16, poz. 104).

Ogłoszona nowa ustawa o samoistnym podatku wyrównawczym podwyższa maksymalną wysokość podatku wyrównawczego jedynie dla gmin wiejskich województwa pomorskiego (z 0,25 do 0,50 na ha), utrzymując dla pozostałych obszarów dotychczasowe zasadnicze stawki maksymalne. Wprawdzie ustawa przyznaje tym gminom wiejskim, które — mimo wyczerpania wszystkich źródeł dochodowych łącznie z wpływami z podatku wyrównawczego, wymierzonego przy wykorzystaniu zasadniczych stawek maksymalnych — nie są w stanie pokryć wydatków budżetowych, prawo pewnego zwiększenia powyższych stawek maksymalnych (na obszarze województw centralnych i wschodnich 0,25 na ha, na obszarze województw południowych i zachodnich — o 0,50 na ha), to jednak prawo to posiada charakter wyjątkowy. Dobitny temu wyraz dał p. podsekretarz stanu Wł. Korsak, podnosząc w swym przemówieniu, wygłoszonym w Sejmie, „iż zasada umożliwiająca w razie konieczności samorządom sięganie do wyższych obciążeń płatników, musi być traktowana jako wypadek wyjątkowy. Takim jest bezwzględnie stanowisko Rządu, który docenia całkowicie wagę i znaczenie zaznaczającej się poprawy w rolnictwie, która nie może być zahamowana przez powstanie nadmiernych obciążeń. To też inspiracje, które by szły po innej linii, spotkają się z przeciwdziałaniem Ministerstwa i odpowiednie instrukcje po uchwaleniu tej ustawy zostaną wydane"[1]). Zapowiedź ta zrealizowana została przez wydanie okólnika omawiającego wprowadzenie w życie nowej ustawy o podatku wyrównawczym[2]). W okólniku tym Ministerstwo uznało za niedopuszczalne wywieranie przez władze nadzorcze nacisku na gminy w kierunku podnoszenia dotychczasowej wysokości podatku wyrównawczego i podkreśliło, iż nowa ustawa ma na celu jedynie doraźne — do czasu przeprowadzenia definitywnej reformy finansów samorządu terytorialnego — uporządkowanie gospodarki finansowej gmin wiejskich, nie zaś dostarczenie środków na rozszerzenie zakresu tej gospodarki. Z tych względów Ministerstwo zaleciło, aby wykorzystanie prawa do poboru podatku wyrównawczego — tak jak dotychczas — było ograniczone do ram jak najkonieczniejszych, co w szczególności dotyczy upraw-

¹) Diariusz z 35 posiedzenia Sejmu Rzplitej w dniu 27 stycznia 1937 r.

²) Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. z 1937 r., Nr 8, poz. 62.

nienia do podwyższenia zasadniczej maksymalnej normy podatku wyrównawczego na hektar na obszarze województw centralnych i wschodnich o 0,25 i na obszarze województw południowych oraz poznańskiego i pomorskiego o 0,50.

W ten sposób w istocie rzeczy — w zakresie podatku wyrównawczego — ustawa jedynie przywraca w pełni prawa gmin wiejskich województw centralnych i wschodnich według stanu z 1931 r. oraz rozszerza dotychczasowe prawa gmin wiejskich obszarów pozostałych. Ustawa utrzymuje nadal dość znaczną różnicę w określeniu maksymalnej wysokości podatku wyrównawczego pomiędzy z jednej strony województwami zachodnimi i południowymi, z drugiej zaś strony województwami wschodnimi i centralnymi, ustanowienie bowiem jednolitej maksymalnej wysokości podatku wyrównawczego dla obszaru całego Państwa nie było w obecnej chwili ani możliwe, ani potrzebne, albowiem gminy województw południowych oraz wschodnich — jako lepiej wyposażone w urządzenia gminne—nie są obciążone takimi wydatkami i taką sumą potrzeb, jak gminy województw centralnych i wschodnich.

Tak się przedstawia dotychczasowa historia podatku wyrównawczego dla gmin wiejskich. W historii tej uderza, iż podatek wyrównawczy pobierany był w gminie wiejskiej od 1924 r. bez przerwy i aczkolwiek w ciągłości mocy obowiązującej przepisów o podatku wyrównawczym zdarzały się luki, to jednak po krótkich przerwach następowała restytucja tego źródła dochodowego i legalizacja jego poboru za czas przeszły. Niemniej jednak podatek wyrównawczy traktowany był przez ciała prawodawcze stale jako prowizoryczne źródło podatkowe samorządu gminnego.

Mimo to życie nadało podatkowi wyrównawczemu charakter nie tylko stałego, ale i podstawowego źródła dochodowego gmin wiejskich, blisko bowiem połowa wpływów z danin gminnych z obszaru całego Państwa przypada na wpływy z podatku wyrównawczego. Zwłaszcza wielkie znaczenie w skarbowości gmin wiejskich posiada podatek wyrównawczy na obszarze województw wschodnich, w których wpływy z podatku wyrównawczego stanowiły $^{3}/_{4}$ wszystkich wpływów z danin gminnych, oraz na obszarze województw centralnych, w których na podatek wyrównawczy przypada blisko $^{2}/_{3}$ wszystkich wpływów z podatków gminnych [1]).

Powodem traktowania podatku wyrównawczego jako prowizorycz-

---

[1]) Główny Urząd Statystyczny. Statystyka samorządu terytorialnego. Preliminarze budżetowe 1936/7.

nego źródła dochodowego, jest jego niedoskonałość, a w szczególności uzależnienie wysokości globalnej sumy wymiaru tego podatku jedynie od liczby hektarów opodatkowanych gruntów. To też i obecna ustawa o podatku wyrównawczym otrzymała charakter czasowy z mocą obowiązującą do dnia 31 marca 1939 r., a więc na przeciąg dwóch okresów budżetowych. Takiego okresu czasu wymaga — wiążąca się z rozstrzygnięciem szeregu innych zagadnień — ostateczna reforma podatku wyrównawczego.

WŁODZIMIERZ WEBER

POSTĘPOWANIE PRZYMUSOWE W ADMINISTRACJI

(UWAGI PRAKTYCZNE).

Dziewięcioletnie doświadczenie udowodniło niezbicie, jak duże znaczenie praktyczne może mieć rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji—przy należytym jego stosowaniu. Szczególnie w związku z dobrze przemyślaną polityką karno-administracyjną.

Niewątpliwe bowiem pokrewieństwo celów i metod postępowania karno-administracyjnego i przymusowego siłą rzeczy nasuwa sugestię o ich wzajemnej zależności i wynikajacej stąd potrzebie współdziałania.

Każdy, kto miał choć trochę do czynienia z postępowaniem karno-administracyjnym, wie doskonale, jak mało skuteczne jest w niektórych wypadkach wymierzanie kar administracyjnych, jeżeli wchodzi w grę zła wola świadomego swych praw formalnych obywatela. Obywatel tego typu bardzo często uprawia system biernego oporu i odwleka ze szkodą dla interesu publicznego moment uprawomocnienia się kary. Nałożonej nań mandatem karnym grzywny nie płaci, od kary wymierzonej w trybie nakazowym wnosi sprzeciw i żąda rozprawy karno-administracyjnej, od orzeczenia starosty odwołuje się do sądu.

Ponieważ zarówno referaty karno-administracyjne starostw, jak szczególnie wydziały odwoławcze do spraw administracyjnych sądów okręgowych przeciążone są pracą, systemem sprzeciwów i odwołań można przeciągnąć sprawę częstokroć na dłuższy okres czasu, stwarzając pozory bezkarności i demoralizując otoczenie.

W ten sposób osiągnięcie celu zasadniczego postępowania karno-administracyjnego — zmuszenie obywatela do zachowania się zgodnego z interesem publicznym — staje się czasami więcej, niż problematyczne. Wygląda tak, jakby władza państwowa nie mogła dać sobie rady z opornym obywatelem.

W tym wypadku, jak również w wypadkach, gdy opór obywatela jest następstwem niskiego poziomu umysłowego, postępowanie przy-

musowe w administracji daje możność łatwego i skutecznego zmuszenia do wykonania wymagań przepisu prawnego.

Rozporządzenie Prezydenta R. P. o postępowaniu przymusowym, akcentując w art. 6 ust. 3, że nałożenie kary w trybie administracyjnym lub sądowym nie wyklucza równoczesnego stosowania postępowania przymusowego, sugeruje tym samym zasadę uzupełniania środkami przymusowymi postępowania karno-administracyjnego.

Nie wynika z tego bynajmniej, aby postępowanie przymusowe w administracji miało charakter jedynie pomocniczy. Częste jego zazębianie się z postępowaniem karno-administracyjnym nie pozbawia postępowania przymusowego charakteru zasadniczej samodzielności. W myśl art. 1 rozporządzenia o postępowaniu przymusowym w administracji ma ono specjalny i odrębny cel wprowadzania w życie przepisów prawnych i opartych na nich orzeczeń, zarządzeń, nakazów i zakazów władz administracyjnych. Na tym właśnie polega zasadnicza rola postępowania przymusowego, które jest potężnym środkiem, dającym możność administracji państwowej podporządkowania egoistycznego interesu jednostki interesom Państwa.

Niestety rozporządzenie o postępowaniu przymusowym w administracji nie może poszczycić się zbytnim powodzeniem. Najczęściej nie jest ani właściwie rozumiane, ani też należycie stosowane. Niełatwo zrozumieć, w czym tkwi przyczyna tego zjawiska. Nie ulega jednak wątpliwości, że rozporządzenie o postępowaniu przymusowym w administracji jest rzadko i naogół niechętnie stosowane. Może wydawać się, jakby istniała jakaś niezrozumiała obawa posługiwania się przewidzianymi w rozporządzeniu środkami przymusowymi w odniesieniu do obywateli, których natomiast bardzo chętnie się karze w trybie karno-administracyjnym.

Jeżeli wchodzi tu w grę obawa przed posądzeniem o zbyt „policyjne" nastawienie na obywatela, którego działalność postępowanie przymusowe w administracji nagina w sposób bezwzględny do wymagań interesu publicznego, to jest to obawa płonna, gdyż rozporządzenie o postępowaniu przymusowym w artykułach 5, 6 i 19 daje władzy administracyjnej wiążące wskazówki, aby uchronić obywatela przed niewłaściwymi formami przymusu. Art. 5 rozporządzenia zaleca „stosować zawsze najłagodniejszy środek przymusowy, który według oceny władzy prowadzi do celu". Art. 6 wymaga, aby zastosowanie przymusu administracyjnego było utrzymane „w granicach niezbędnej potrzeby". „Stosowanie przymusu — zaznacza dalej art. 6 — ustaje natychmiast z chwilą

osiągnięcia zamierzonych skutków, w szczególności, jeśli obowiązku dopełniono, albo jeśli dopełnienie go stało się bezprzedmiotowe lub dla zobowiązanego niemożliwe do wykonania. Środek przymusowy, którego zastosowaniem zagrożono, nie będzie stosowany, jeżeli zagrożenie cel swój osiągnęło". Przepisy art. 5 i 6 rozporządzenia o postępowaniu przymusowym, łącznie z art. 19, który mówi, że „władza egzekucyjna może tymczasowo wstrzymać w całości lub częściowo zastosowanie środka egzekucyjnego" — są dostateczną gwarancją łagodności środków postępowania przymusowego w odniesieniu do obywateli. Ścisłe przestrzeganie wspomnianych wyżej przepisów przez administrację obroni ją przed niedorzecznymi zarzutami.

Poza tym trzeba mieć na uwadze, że w przeważającej ilości wypadków postępowania przymusowego zupełnie wystarczającym dla osiągnięcia skutku okazuje się samo zagrożenie, którym—w myśl wymagania art. 16 — musi być poprzedzone zastosowanie środka przymusowego. Obywatel, zagrożony konkretnym środkiem przymusowym w ściśle określonym terminie, wiedząc, że wniesione na podstawie art. 18 odwołanie nie ma mocy wstrzymującej, najczęściej kapituluje, nie doprowadzając do zastosowania przymusu.

W tym ostatnim wypadku nie może już być miejsca na żadne obawy, gdyż postępowanie zatraca zupełnie niemal charakter przymusowy.

Zresztą nie tyle może obawa przed uzasadnionymi, czy też nieuzasadnionymi zarzutami, ile, zdaje się, brak głębszej znajomości przepisów o postępowaniu przymusowym i niedocenianie praktycznej wartości tego potężnego środka polityki administracyjnej — jest przyczyną właściwą niedostatecznego posługiwania się postępowaniem przymusowym. Bo, doprawdy, postępowanie przymusowe w administracji, jeżeli idzie o wprowadzenie w życie obowiązujących przepisów, oddaje nieocenione wprost usługi władzy państwowej, zmuszając obywatela do lojalnego wykonania ciążących na nim obowiązków publicznych stosunkowo najłagodniejszymi środkami.

Każdy, kto posługiwał się postępowaniem przymusowym w administracji, wie, że zakres jego jest bardzo szeroki. Osobiście stosowałem przez szereg lat postępowanie przymusowe w sprawach: sanitarno-porządkowych, przemysłowych, porządku publicznego, ewidencji ruchu ludności, weterynaryjnych, porządkowo-drogowych, rolnych, ogólno-administracyjnych i innych—zawsze z jednakowo dodatnim wynikiem.

Nie ma prawie dziedziny życia publicznego, w której nie dałoby się za pomocą postępowania przymusowego w administracji nagiąć skutecznie do interesu Państwa działalności jednostki.

Wyjątek stanowią daniny publiczne i monopole, których w myśl końcowego art. 56 nie dotyczą przepisy rozporządzenia o postępowaniu przymusowym. Jest to zupełnie zrozumiałe, gdyż mamy tu do czynienia ze specjalnymi dziedzinami życia publicznego, do których Państwo stosuje specyficznie fiskalne formy przymusu.

Możnaby mieć jednak jedno zastrzeżenie—w odniesieniu do szarwarku. Jakkolwiek można go uważać za daninę publiczną wymierzaną w robociźnie i zamienianą na równowartość pieniężną, która egzekwowana jest w takim samym trybie, jak podatki, to jednak swym znaczeniem społeczno - gospodarczym w naszych warunkach ekonomicznych powinność szarwarkowa różni się zasadniczo od zwykłej daniny. Różnica polega na tym, że ze względów społeczno-gospodarczych odrobienie osobiste szarwarku ma najczęściej większe znaczenie, niż uiszczenie jego równowartości pieniężnej. Wiadomym bowiem jest, że bez szerszego zastosowania szarwarku, w warunkach naszej rzeczywistości ekonomicznej, nie dałoby się w bardzo wielu wypadkach wykonać poważniejszych inwestycji drogowych. Ponieważ świadomy i celowy opór jednostki uchylającej się od wykonania powinności szarwarkowej może udzielić się ogółowi zobowiązanych do tego świadczenia, podrywając autorytet władzy i uniemożliwiając wcielenie w życie zamierzeń inwestycyjnych samorządu, — dopuszczenie, w drodze wyjątku, stosowania postępowania przymusowego w odniesieniu do szarwarku jest, moim zdaniem, wskazane.

W ogóle byłoby wskazane znowelizowanie rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowym w administracji i to z wielu względów.

Przede wszystkim rozporządzenie o postępowaniu przymusowym bynajmniej nie grzeszy jasnością. Wyraźna, nie budząca żadnych wątpliwości zasadnicza teza art. 1 rozporządzenia o postępowaniu przymusowym, głosząca, że rozporządzenie to reguluje sposób wprowadzania w życie za pomocą odpowiednich środków przymusowych obowiązujących przepisów prawnych — nie jest z należytą jasnością rozwinięta w dalszej treści rozporządzenia i przez to utrudnia jego praktyczne stosowanie, wzbudzając szereg wątpliwości.

Już najbliższy art. 3 rozp. o postępowaniu przymusowym, podając jako przedmiot tego postępowania na pierwszym miejscu świadczenia pieniężne, a dopiero na dalszym — pewne określone zachowanie się, może nasunąć mylne przypuszczenie, że myślą przewodnią rozporządzenia o postępowaniu przymusowym jest wprowadzenie w życie przede

wszystkim tych przepisów prawnych, które nakładają obowiązek wykonania świadczeń pieniężnych. Naprowadza na to również układ rozporządzenia o postępowaniu przymusowym, który cechuje rzucająca się w oczy dysproporcja między największym, szczegółowo opracowanym rozdziałem IV-tym o egzekucji świadczeń pieniężnych, a dalszymi przeważnie bardzo krótkimi, trochę chaotycznymi i niejasnymi rozdziałami: o wykonaniu zastępczym, karze pieniężnej celem przymuszenia oraz o przymusie bezpośrednim.

Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że rozporządzenie o postępowaniu przymusowym znacznie by zyskało na przejrzystości, gdyby egzekucja świadczeń jako dział specjalny została z niego całkowicie wyeliminowana.

Poza tym wymagają jaśniejszej redakcji przepisy rozdziałów szczegółowych: o wykonaniu zastępczym, karze pieniężnej celem przymuszenia i o przymusie bezpośrednim.

Z treści art. 4 rozp. o postępowaniu przymusowym można wywnioskować, że kara pieniężna celem przymuszenia, wykonanie zastępcze i przymus bezpośredni są ogólnymi środkami przymusowymi i mają zastosowanie do wszystkich wypadków wprowadzania w życie obowiązujących przepisów prawnych. Przy czym kolejność stosowania tych środków winna być taka, w jakiej umieszczone są one w art. 4 stosownie do ich ważkości i uciążliwości dla obywatela.

Najłagodniejszym zatem, początkowym środkiem przymusowym, zdaje się być w myśl art. 4 kara pieniężna, następnym, ostrzejszym i skuteczniejszym — wykonanie zastępcze, ostatecznym, najcięższym — przymus bezpośredni, polegający na użyciu w odniesieniu do opornej jednostki siły fizycznej.

W rozdziałach szczegółowych rozporządzenia o postępowaniu przymusowym (artykuły 44—50) sprawa przedstawia się zupełnie inaczej. Znika charakter ogólny podanych trzech środków przymusowych i ich wzajemna łączność, natomiast występuje jaskrawo zasadnicza odrębność.

W ten sposób wykonanie zastępcze staje się środkiem przymusowym, stosowanym wyłącznie do wypadków niewypełniania obowiązku świadczenia robocizny lub świadczeń w naturze, kara zaś pieniężna — do wypadków, w których ze względów technicznych nie można zastosować wykonania zastępczego, oraz — do wypadków, w których idzie o zmuszenie do spełnienia obowiązku znoszenia czegoś albo zaniechania. Z tego wynika, że np. do świadczeń kara pieniężna celem przymuszenia nie może mieć zastosowania. Jest to ograniczenie zupełnie niezrozumiałe.

Najlepiej jeszcze stosunkowo z przepisów szczegółowych o środkach przymusowych zredagowany jest art. 49 o przymusie bezpośrednim, gdyż nie nasuwa zasadniczych wątpliwości. Lecz i on pomija łączność ogólną z pozostałymi, łagodniejszymi środkami, przymusu bezpośredniego.

Brak związku i częściowa sprzeczność między przepisem ogólnym art. 4 a przepisami szczegółowymi artykułów 44—50 rozporządzenia o postępowaniu przymusowym zaciemnia w bardzo znacznym stopniu metody postępowania przymusowego i powoduje szereg niewłaściwości w praktycznym jego zastosowaniu.

Sprawiedliwość jednak wymaga zaznaczyć bezstronnie, że nawet w obecnej swej, dalekiej od doskonałości formie, rozporządzenie Prezydenta R. P. o postępowaniu przymusowym w administracji daje bardzo szerokie możliwości wprowadzenia w życie obowiązujących przepisów prawnych. Jest to zaleta tak znaczna, że można chwilowo zamknąć oczy na braki kodyfikacyjne rozporządzenia o postępowaniu przymusowym i cierpliwie czekać na nowelizację, która jest jednak konieczna.

ZAGADNIENIE ZMNIEJSZENIA OBIEGU PAPIERÓW

Ciąg dalszy

III.

M. ST. WARSZAWA.

Na terenie Komisariatu Rządu powołano do życia specjalną komisję dla rozpatrzenia zagadnienia obiegu papierowego. Komisariat Rządu stwierdza, że obieg i ilość papierów jest zjawiskiem pochodnym i nie sposób go rozpatrywać odrębnie, bez analitycznego wniknięcia w przyczyny, z których to zjawisko wypływa. Ustawodawstwo i praca urzędnika są głównym czynnikiem, od których uzależniona jest ilość papierów.

Tempo rozwoju ustawodawstwa wzrasta z roku na rok. Oczywiście ma to swoje uzasadnienie: konieczność ingerencji Państwa i kontroli życia i zjawisk społecznych. Jednak cechą charakterystyczną podchodzenia naszych przepisów do zagadnień życia jest system prewencji, polegający na tym, że ustawodawca, chcąc jakby uchronić obywatela od zaniedbania nakazu lub zakazu, zawartego w ustawie, wymaga od niego dokonania pewnych, jeśli można się tak wyrazić, profilaktycznych czynności.

Na konkretnym przykładzie pozwoleń na posiadanie i noszenie broni Komisariat dowodzi niedostateczności tego rodzaju podejścia. Jest ono zaś w praktyce źródłem olbrzymiej ilości pism urzędowych, bo do ustawy dochodzą jeszcze rozporządzenia wykonawcze, okólniki, instrukcje, które ustalają szczegóły. A każdy szczegół — to papierek, to jakiś dokument, którego wyrobienie przez obywatela powoduje tworzenie się dalszych papierów.

Do tego dochodzi indywidualność załatwiającego sprawę urzędnika. Ta indywidualność, czerpiąc swe źródło w nastawieniu prewencyjnym ustawodawstwa, stara się iść w kierunku jeszcze bardziej obostrzającym niż norma prawna. Przybiera ono różne formy.

Na pierwsze miejsce należy niewątpliwie uplasować zagadnienie interpretacji przepisów. Komisariat ilustruje to zagadnienie na tak częstym w praktyce admin. wymogu „nieskazitelnej przeszłości".

Im wyższa instancja, tym większe oczywiście niebezpieczeństwo przedstawia wadliwa interpretacja przepisów w sensie nadmiernej prewencji.

Drugą formą indywidualności urzędnika, mającą wpływ na zwiększenie obiegu pism, jest bardzo często spotykane zjawisko bojaźni przed decyzją. Urzędnik taki, mając pewne elementy do wydania decyzji, szuka zawsze jeszcze uzupełnień i jakby wzmocnienia posiadanych danych, które powinny mu całkowicie wystarczyć. Znajduje to swój wyraz w dodatkowym żądaniu przedstawienia tych czy innych dokumentów, przeprowadzeniu wywiadu i t. p.

Bardzo dużym obciążeniem urzędów jest tak rozpowszechniona we wszystkich instancjach sprawozdawczość. Nie pomogły tu żadne wydane dotychczas zarządzenia ograniczające. Źródło zła tkwi może w tym, że wyższe instancje zdają się traktować często sprawozdania jako jedną z form nadzoru nad instacjami niższymi; jest to oczywiście nadzór formalny, a nie faktyczny i powinien być jak najprędzej zaniechany.

Jeżeli chodzi o środki zaradcze — Komisariat Rządu poddaje pod rozwagę m. in.:

1) przeprowadzenie daleko idącej dekoncentracji przy jednoczesnym wzmożeniu kontroli faktycznej;

2) poddanie rewizji rozporządzeń wykonawczych i okólników, skreślenie z całą odwagą dyspozycji nieżyciowych;

3) ustanowienie w każdym urzędzie odpowiedniego urzędnika o „dyktatorskich" uprawnieniach analogicznie jak to ma miejsce w dziedzinie budżetowo-gospodarczej; zadaniem tego urzędnika byłoby przeanalizowanie załatwień poszczególnych grup spraw, wyciągnięcie wniosków, zakomunikowanie o dokonanych uproszczeniach lub o projektach Ministerstwu, które z kolei, w wypadku zaakceptowania, wprowadzałoby je niezwłocznie we wszystkich urzędach.

IV.

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE.

Województwo śląskie zagadnieniu obiegu papierów poświęca stale baczną uwagę. W wyniku przeprowadzanych od 1931 r. szczegółowych badań i studiów nad usprawnieniem i uproszczeniem pracy biurowej w urzędach administracji śląskiej, wojewoda śląski wydał szereg zarządzeń, usuwających przerosty i dążących do jak największych uproszczeń. Obszerne zarządzenia wojewody z lat 1932 — 1937 dotyczą m. i. usprawnienia pracy biurowej w urzędach administracji śląskiej, tak w zakresie metody pracy biurowej, jak i manipula-

cji, wydawania okólników i zarządzeń okólnych, koordynacji pracy w Urzędzie Wojewódzkim.

Odnośnie do zmniejszenia obciążeń władz administracji ogólnej I instancji w zakresie sprawozdań periodycznych,—to ilość tych sprawozdań wojewoda śląski w sierpniu 1933 r. znacznie ograniczył, ustalając jednolity wykaz sprawozdań periodycznych, przesyłanych Urzędowi Wojewódzkiemu przez starostwa, dyrekcje policji oraz magistraty miast wydzielonych województwa śląskiego.

Pomimo wydanych zarządzeń, ilość wpływów w starostwach i w Urzędzie Wojewódzkim nie maleje, lecz raczej wzrasta z roku na rok. W roku 1936 było wpływów w Urzędzie Wojewódzkim łącznie z Wydziałami Skarbowym i Oświecenia Publicznego — 483.553, w tym spraw było 345.788. Sam Wydział Skarbowy miał wpływów 143.669, a Wydział Oświecenia Publicznego 67.762. Starostwa i dyrekcje policji miały wpływów ponad 800.000. Razem administracja śląska I i II instancji—bez skarbowości i oświecenia publicznego — miała ponad 1 milion wpływów w roku 1936.

Wydatne zmniejszenie wpływów jest trudne do osiągnięcia. Jedną bowiem z ważniejszych przyczyn stałego wzrostu obiegu papierowego w urzędach administracji ogólnej jest stały rozrost ingerencji Państwa w różne dziedziny życia społecznego i gospodarczego. Bez ograniczenia tej ingerencji nie da się zredukować napływu korespondencji do urzędów. W bieżącym roku np. wzrośnie wpływ spraw w związku z ukazaniem się rozporządzenia wykonawczego do dekretu Prezydenta o granicach Państwa. Z dawniejszych przepisów, które spowodowały zwiększenie agend władz administracji ogólnej I instancji, wojewoda przytacza przykładowo: przekazanie starostwom nadzoru nad urzędami stanu cywilnego, nadzór nad stowarzyszeniami, wprowadzenie tabliczek rowerowych, nieznanych dotąd na Śląsku i t. d.

Spośród aktualnych obecnie spostrzeżeń i wniosków w sprawie zmniejszenia obiegu papieru w urzędach administracji ogólnej nie tylko tego województwa, ale wszystkich województw, wysuwa się— zdaniem wojewody — przede wszystkim konieczność usunięcia ze starostw, t. zw. pism przechodnich w różnych sprawach, np. doręczeń różnych pism w postępowaniu administracyjnym, jak i karno-administracyjnym, zbieranie informacyj o stanie majątkowym, stosunkach majątkowych, rodzinnych, zatrudnieniu i t. p. W jednym ze starostw naliczono w ciągu jednego roku ponad 4 tysiące takich spraw przechodnich, nie mających dla tegoż starostwa żadnego urzędowego znaczenia. Bolączka nawału pism przechodnich jest odczuwana niewątpli-

wie przez wszystkie starostwa. Ogólną ilość pism przechodnich powiększają jeszcze ich ponaglenia, jakie mają miejsce w wypadkach niezałatwienia sprawy w terminie przez urzędy gminne.

Usunięcie pism przechodnich przez pozwolenie starostwom i innym urzędom zwracania się wprost do urzędów gminnych, położonych nie tylko w innych powiatach tego samego województwa, ale i w innych województwach, oraz doręczanie pism za pośrednictwem poczty, przyczyniłoby się bezwątpienia do znacznego zmniejszenia obiegu papierów i to papierów, nie mających dla urzędu, przez który przechodzą, żadnego zasadniczego znaczenia.

Dalsze spostrzeżenia i wnioski w sprawie zmniejszenia obiegu papierów są zbierane i kompletowane przez Urząd Wojewódzki.

Osobnym pismem wojewoda śląski wezwał podwładnych urzędników do współpracy nad zagadnieniem zmniejszenia obiegu papierów, zwracając ich uwagę, że przy formułowaniu uwag i wniosków nie należy krępować się przepisami prawnymi czy instrukcjami lub okólnikami, gdyż chodzi właśnie o uchwycenie przepisów nieżyciowych w praktyce i zmianę ich w interesie usprawnienia administracji. Nawet pozornie małej wagi spostrzeżenia mogą przyczynić się do naświetlenia problemów ważniejszych, dlatego też materiał do uwag można czerpać nawet z najdrobniejszych bolączek codziennego urzędowania. Przykładowo wojewoda wymienił kilka momentów, które powinny się stać przedmiotem uwag i wniosków:

1) zagadnienie sprawności obiegu korespondencji wewnątrz urzędu,

2) uproszczenie i ograniczenie czynności rejestracyjnych,

3) zniesienie zbędnych ewidencyj, statystyk, sprawozdań, upraszczanie i łączenie ich oraz ustalanie dla nich celowych czasokresów,

4) usuwanie dwutorowości w pracy,

5) koordynacja pracy,

6) uproszczenie trybu uzgadniania niektórych załatwień między urzędami i władzami,

7) zniesienie przy załatwianiu spraw zbędnych formalności, nie dających oczywistych korzyści sprawie publicznej i mogących być pominiętymi bez uszczerbku dla prawidłowego toku urzędowania,

8) zagadnienia pozostające w związku z celową organizacją urzędu, podziałem kompetencji, zakresem aprobaty i t. p.

Szersze rozwinięcie wszystkich tych zagadnień i szczegółowe wskazówki dotyczące zmniejszenia i usprawnienia obiegu papierowego w urzędzie wojewódzkim i urzędach podległych — zawierają wspomniane po-

przednio zarządzenia wojewody. Zawierają one bądź to nakazy i zakazy, zmierzające bezpośrednio do ograniczenia zakresu korespondencji (jak: najszersze stosowanie załatwień odręcznych, przeciwdziałanie zbędnej korespondencji między wydziałami Urzędu Wojew., a w wydziałach między referatami; zakaz korespondowania starostw w mniej ważnych sprawach z posterunkami policji za pośrednictwem powiatowej komendy policji zamiast bezpośrednio; sprawę pieczątek referendarskich z gotowymi załatwieniami odręcznymi; używanie przez referentów formularzy przy załatwianiu spraw; ograniczenie ilości i odpowiednia forma sprawozdań periodycznych podległych urzędowi wojewódzkiemu władz i urzędów; zbyt częste żądanie od urzędów podległych przedkładania dowodów doręczeń stronom swoich decyzyj; zakreślanie zbyt krótkich terminów dla urzędów podległych, co wywołuje konieczność ponagleń; sporządzanie przez organa wykonawcze doniesień w sposób zbyt rozwlekły i formalistyczny w formie protokółów, a nie na specjalnych drukach i t. d.), bądź to uproszczenia w zakresie organizacji i metod pracy podległych urzędów, które przez usprawnienie zarówno czynności referendarskich jak pomocniczych i kancelaryjnych ograniczają ilość zapisków, ewidencyj, przepisywań, powielań i t. d. i tym samym powodują zmniejszenie balastu papierowego i oszczędność czasu.

Osobne zarządzenie dotyczy sprawy wydawania zarządzeń normatywnych i okólników w sensie skoordynowania tej pracy i zmniejszenia ilości tych zarządzeń.

V.

WOJEWÓDZTWO WARSZAWSKIE.

Celem zmniejszenia obiegu papierów stosowane są następujące zasady i uproszczenia:

1) wszystkie pisma i decyzje wysyłane są bezpośrednio stronom, co przyczyniło się wydatnie do odciążenia podległych organów oraz zmniejszenia korespondencji między urzędami;

2) korespondencja międzywydziałowa w Urzędzie Wojewódzkim została ograniczona do wypadków istotnej konieczności;

3) sprawozdawczość i statystyka została w niektórych dziedzinach ograniczona lub znacznie uproszczona.

Jeśli chodzi o wypowiedzenie się co do zagadnienia zmniejszenia obiegu papierów w zasięgu ogólniejszym, to pozytywne rozwiązanie tej kwestii mogłoby, zdaniem wicewojewody warszawskiego, nastąpić drogą wzmożenia nacisku i kontroli nad koniecznością przestrzegania przez urzędników obowiązku:

a) dokładnego i wszechstronnego poznania sprawy przed jej załatwieniem tak ze strony faktycznej jak i pod kątem widzenia przepisów prawnych — formalnych i materialnych;

b) formułowania korespondencyjnych załatwień wyjaśniających treściwie, zrozumiale i wyczerpująco, by nie była stwarzana potrzeba prowadzenia w tej samej sprawie korespondencji dodatkowej;

c) należytego i terminowego załatwiania wszelkich podań, w celu uniknięcia przynagleń lub skarg osób interesowanych.

Poza tym jednym z ważniejszych momentów, wpływającym na zmniejszenie obiegu papierów, byłoby ograniczenie i uproszczenie sprawozdań statystycznych, przesyłanych władzom centralnym.

VI.

WOJEWÓDZTWO LWOWSKIE.

Fakt, że ilość wpływów Urzędu Wojewódzkiego wzrosła w ostatnich 3 latach o kilkanaście tysięcy rocznie, a starostw o kilkadziesiąt tysięcy, Urząd Wojewódzki tłumaczy zespoleniem agend urzędów ziemskich, częściowo reorganizacją samorządów gminnych i powiatowych oraz naturalnym wzrostem ludności i życiowych potrzeb społeczeństwa.

1. Wzrost ilości spraw karno-administracyjnych Urząd Wojewódzki zamierza ograniczyć przez wykorzystanie uprawnień z art. 45 rozp. o postępowaniu karno-adm. i przekazanie kompetencji karania nakazami karnymi władzom samorządowym. Wójtowie bowiem, utrzymując ścisły kontakt z ludnością, mają możność przyzwyczaić ludność do przestrzegania przepisów porządkowych drogą upomnień, a w ostateczności dopiero przez nakładanie kar.

2. Urząd Wojewódzki otrzymuje codziennie do urzędowania po kilkanaście, a nawet kilkadziesiąt podań, wniesionych przez osoby prywatne bezpośrednio do najwyższych czynników państwowych. Ponieważ podania te zawierają często prośby niemożliwe do spełnienia, nieuzasadnione zażalenia lub dotyczą spraw już prawomocnie przesądzonych i t. p., albo nie należących w ogóle do władz administracyjnych, możnaby rozważyć stosowanie w takich wypadkach postanowień art. 71 rozp. o postępowaniu adm.

3. Co do sprawozdań periodycznych, których ilość jest nadmierna, wskazana jest ściślejsza kontrola zarządzeń wprowadzających nowe sprawozdania. Wskazanym byłoby również, ażeby zbieranie materiałów statystycznych i t. d. było zarządzane przez ministerstwa po wysłuchaniu opinii Urzędu Statystycznego, celem skoordynowania oraz uniknięcia prowadzenia identycznych badań przez różne władze równocześnie.

Jako dalsze postulaty, Urząd Wojewódzki wysuwa:

1) dążenie do unifikacji ustawodawstwa;

2) przyśpieszenie wydawania tekstów jednolitych;

3) zebranie i o ile możności wydanie obowiązujących przepisów dzielnicowych;

4) zaopatrzenie urzędów wojewódzkich i starostw w wydawnictwo Min. Sprawiedliwości, zawierające obowiązujące ustawodawstwo;

5) przygotowanie wzorów i druków załatwień;

6) unikanie zbędnej korespondencji, stosowanie formy załatwień odręcznych i obejmowanie każdym referatem wszelkich szczegółów, składających się na całokształt sprawy;

7) z pomiędzy zarządzeń wydanych przez Urząd Wojewódzki w celu zmniejszenia obiegu papierów na pierwsze miejsce wysuwają się zarządzenia w kierunku należytego przygotowania urzędników tak referujących jak i kancelaryjnych.

Materiały szczegółowe zgromadzone przez Urząd Wojewódzki dają przekrój całokształtu zagadnień z dziedziny zmniejszenia obiegu papierowego. W szczególności w zakresie spraw ogólnych poruszono następujące sprawy:

1) szablonowe skierowywanie do urzędu wojewódzkiego zapytywań o opinie odnośnie wszystkich osób, ubiegających się o stanowiska w służbie państwowej, powoduje od szeregu lat olbrzymi wprost napływ aktów (w ubiegłym roku przeszło 10.000 aktów) i pracę w pewnym stopniu nieproduktywną;

2) wszelkie zażalenia, pisma i t. d., nie wskazujące wyraźnie osoby, od której one pochodzą i nie określające wyraźnie zarzutu, nie powinny być rozpatrywane;

3) instancja niższa nie powinna nadawać biegu urzędowego podaniom i t. p. skierowanym za jej pośrednictwem do instancji wyższej w razie braku należnej opłaty stemplowej, lecz wykorzystać art. 152 ustawy o opłatach stempl.;

4) nie należy wymagać od podległych władz przedkładania sprawozdań negatywnych (chyba wyjątkowo);

5) należy położyć jak największy nacisk na załatwianie spraw „odręcznie";

6) należy uchylić obowiązek sporządzania przez starostwa m. in. arkuszy ewidencyjnych kin, wykazów objazdowych przedsiębiorstw widowiskowych oraz wykazów broni skonfiskowanej;

7) wszelkie podania o zezwolenie na zbiórki publiczne na terenie całego Państwa właściwy urząd wojewódzki winien przedkładać Min. Spraw Wewn. do decyzji, a podania o zbiórki na terenie kilku województw załatwiać sam w porozumieniu z właściwymi urzędami wojewódzkimi.

W innych działach przyczyny wzrostu obiegu papierowego można podzielić na dwie grupy. Do pierwszej zalicza Urząd Wojewódzki stały wzrost agend, znajdujący swe źródło w wydatnym rozszerzaniu zakresu działania władz w drodze nowych ustaw i rozporządzeń. Ten wzrost obiegu papierowego jest wzrostem naturalnym.

Drugą grupę przyczyn stanowią:

a) często zbyt słabe opanowanie przedmiotu przez referentów na szczeblu powiatowych władz administracji ogólnej;

b) nieprzestrzeganie przez władze powiatowe postanowień art. 90 rozp. Prezydenta R. P. z 22 III 1928 o postęp. administracyjnym; często zdarzają się wypadki, że powiatowe władze przedkładają wnoszone przeciwko ich decyzjom odwołania z wnioskiem o uwzględnienie, zamiast załatwić na podstawie art. 90 we własnym zakresie;

c) stosunkowo zbyt ograniczone stosowanie postanowień art. 71 powołanego wyżej rozporządzenia;

d) rozszerzające się pokątne pisarstwo; pokątni pisarze, wykorzystując łatwowierność zwłaszcza mieszkańców wsi, nakłaniają ich do wnoszenia często zupełnie nie uzasadnionych podań, odwołań i zażaleń.

W dziale spraw rolnictwa i reform rolnych celem zmniejszenia obiegu akt nasuwają się Urzędowi Wojewódzkiemu wnioski dotyczące uproszczenia szeregu wykazów i sprawozdań, np. w sprawach przestępstw rybackich,

w dziale weterynaryjnym w sprawach ustawy ubojowej i obrotu mięsem.

W dziale spraw przemysłowych Urząd Wojewódzki nie widzi możliwości dalszego ograniczenia obiegu akt w tym wydziale. Wzrost obiegu papierowego tłumaczy z jednej strony stałym wzrostem agend tego wydziału (ostatnio sprawy uboju rytualnego, stałego Funduszu Przemysłowego, sprawy elektryfikacji, przysposobienia gospodarczego i wiele innych), a z drugiej obowiązkiem składania licznych sprawozdań

władzom centralnym, bądź w konkretnych sprawach na wyraźne żądanie, bądź w kwestiach natury ogólnej, danych statystycznych, wykazów i t.p.

Gdzie to tylko jest możliwe—Urząd Wojewódzki dąży do ograniczenia korespondencji m. in. przez załatwianie spraw sesyjnie z instytucjami samorządu gospodarczego, co zmniejsza w konsekwencji bardzo znacznie obieg akt, jakkolwiek z drugiej strony zabiera więcej czasu.

W dziale komunikacyjno-budowlanym porusza Urząd Wojewódzki m. in. sprawy następujące:

1. W dziale drogowym: a) uproszczenie przedkładania programów robót, jako też wykazów i zestawień, które tracą wartość, gdy albo kredyty ulegają zmianie, albo z powodu ogólnego złego stanu dróg na wiosnę inne roboty okazują się ważniejsze. W sprawie tej należałoby zostawić większą swobodę zarówno I jak i II instancji;

b) uprościć przyjmowanie robót i dostaw i ustalanie programów (wiosenne i jesienne objazdy dróg);

c) znaczne uproszczenie w gospodarce drogowej nastąpiłoby przy zmianie okresu budżetowania na 1 stycznia. Uniknęłoby się koniecznego nieraz zmieniania programów w ostatniej chwili tuż przed samymi robotami;

d) sprawozdania roczne w sprawie zadrzewienia dróg, podające kilometrami ilości drzew na drogach, zmiany i t. d. są za szczegółowe. Wystarczyłyby mapy zadrzewienia dróg;

e) Urząd Wojewódzki przedkłada cenniki na materiały techniczno-budowlane na drukach dwom ministerstwom, jednemu kwartalnie, drugiemu miesięcznie — obydwóm na podstawie danych z powiatów. Ceny w jednym i drugim wypadku stwierdzają te same komisje powołane przez starostów. Jednakże do obu sprawozdań używa się różnych druków, przy czym jeden jest dość skomplikowany (168 pozycyj);

f) należałoby uprościć miesięczne sprawozdania dla Funduszu Pracy; zawierają one 21 pozycyj, które można uzyskać drogą raportów przeważnie aż od dróżników oraz drogą dodatkowych prac buchalteryjnych.

2. Dział wodny: a) wskazana byłaby zmiana ustępu d) § 4 rozp. z dn. 25.IV.1923 (Dz. U. poz. 632), który mówi, że do operatu oznaczenia linii brzegu, tam gdzie jest kataster gruntowy, należy dołączyć wykaz projektowanych zmian co do parcel i wykazów hipotecznych z podaniem powierzchni;

b) należałoby złączyć w jeden operat roczne sprawozdanie z robót wodnych w zakr. urzędu wojewódzkiego z operatami sporządzanymi przez państw. zarządy wodne (P. Z. W.);

c) miesięczne wykazy „o statystyce ruchu towarów na drogach wodnych" należy uprościć;

d) ponieważ korespondencja z ubezpieczalniami społecznymi (wykazy, zgłoszenia i t. p.) pochłania ok. 20% czasu personelu P. Z. W., byłoby wskazanym zastosowanie art. 6 ust. 5 ustawy o ubezp. społ. z 1933, odnośnie robotników wiejskich zajętych przy robotach wodno-regul., na równi z robotnikami przy analogicznych robotach w dziale melioracji.

W przedłożonych przez Urząd Wojewódzki Lwowski sprawozdaniach starostów znajdujemy również szereg wniosków i spostrzeżeń. I tak:

Starosta drohobycki uważałby za wskazane:

1) zredukowanie ilości sprawozdań;

2) umożliwienie jak najliczniejszego odręcznego załatwiania próśb petentów przez umieszczenie treści załatwienia na odnośnej prośbie i zwrócenia jej zainteresowanemu;

3) zwolnienia starostw od pośredniczenia w wypożyczaniu akt przez różne władze i urzędy (np. ubezpieczalnia społeczna potrzebuje do wglądu akt sądowych, zamiast zwrócić się bezpośrednio do właściwego sądu—prosi o to starostwo, przysparzając mu dużo zbędnej korespondencji).

Starosta jaworowski proponuje celem zmniejszenia obiegu papierów sprawozdania względnie perjodyczne wykazy przedkładać przez starostwo urzędowi wojew. rocznie, co najwyżej półrocznie, przy czym omawia bliżej następujące sprawozdania:

Z resortu Min. Rol. i Ref. Rol.: 1. wykaz przestępstw rybackich; 2. sprawozdanie o przebiegu wścieklizny i nosacizny; 3. wykaz szczepień ochronnych, leczniczych i z konieczności; 4. sprawozdanie z badań gruźlicy u bydła; 5. wykaz uboju zwierząt rzeźnych; 6. wykaz lekarzy weterynaryjnych.

Z resortu Min. Spraw Wewnętrznych: 1. wykaz kar administr.; 2. wykaz cen artykułów pierwszej potrzeby; 3. prasowe; 4. wykazy wydanych paszportów zagranicznych.

W starostwie obieg papierów wzrósł w latach ubiegłych nieznacznie i wzrost ten można uważać za naturalny, biorąc pod uwagę przyrost ludności w powiecie i powiększenie agend administracji.

Starosta krośnieński stwierdza, że wpływ spraw w starostwie w ostatnich trzech latach nie miał tendencji gwałtownego wzrostu. Największy wpływ, wynoszący do 30% ogółu spraw, przypada na referat

bezpieczeństwa. Bezpośrednio po tym referacie największą ilość wpływu wykazuje referat karny, który w pierwszym półroczu zeszłego roku wykazuje dość znaczny spadek. Stosunek spraw karnych do ogółu spraw spadł z $^1/_4$ w latach poprzednich do $^1/_6$ w pierwszej połowie 1936 r.

Referat wojskowy utrzymywał się w poprzednich latach mniej więcej na tym samym poziomie wpływów, w pierwszym zaś półroczu 1936 r. podniósł się nieco w górę. Stosunek wpływów spraw wojskowych do reszty spraw waha się w powyższych czasokresach od $^1/_6$ do $^1/_8$.

Wymienione trzy referaty w stosunku do ogółu wpływów stanowią w r. 1933 — 66%, a w r. 1934 — 63%, w r. 1935 — 66.4% i w I półroczu 1936 — 67.4% czyli razem przeciętnie około 66%. Cyfry powyższe nie obejmują jeszcze spraw tajnych, których ilość jest dość znaczna. Periodyczne wykazy i sprawozdania wynoszą jeszcze ogółem 84 sprawozdania miesięczne, kwartalne lub roczne i stanowią poważne obciążenie.

Istotne źródła i przyczyny obiegu papierowego, jego wzrostu czy zniżki, zdaniem tego starosty leżą poza sferą możliwości bezpośredniego oddziaływania urzędów, gdyż stanowią je z jednej strony odnośne przepisy i zarządzenia władz przełożonych, a obok tego zależne są one od panujących na danym terenie stosunków ludnościowych, gospodarczych, społecznych, kulturalnych, klimatycznych, bezpieczeństwa i t. d.

Na ilość wnoszonych do urzędów podań same urzędy mogą w niektórych tylko referatach i to bardzo mały mieć wpływ. Możnaby np. przez odpowiedni wpływ na organizacje społeczne, względnie przez stosowne nastawienie Policji Państwowej zmniejszyć napływ doniesień karnych, szczególnie w bardziej błahych sprawach.

Należyte wyszkolenie personelu na najniższych szczeblach mogłoby dać dobre wyniki. Gdyby np. możliwy był stan taki, aby wszystkie podania były wnoszone przez gminy i gdyby w gminach obsada urzędnicza była pełnowartościowa, możnaby korespondencję znacznie zmniejszyć.

Wiele ulepszeń mógłby w wyższych i najwyższej instancji wprowadzić t. zw. „referat uzgodnień" zarządzeń. Uniknęłoby się przez to wypadków, że w tej samej sprawie dwa ministerstwa, czy też dwa wydziały urzędu wojewódzkiego w krótkich nieraz odstępach czasu żądają podobnych, lecz z istotnymi zmianami dat.

Starosta niżański wyraża pogląd, iż rozmiary korespondencji starostw są zależne przede wszystkim od zarządzeń władz przełożonych i ich wymagań sprawozdawczych, poza tym liczba załatwień pisemnych musi odpowiadać liczbie próśb i podań wnoszonych przez

obywateli; należy dążyć do ogłoszenia jednolitego tekstu wszystkich ustaw, dekretów i rozporządzeń, które zbiegiem czasu uległy licznym zmianom oraz ograniczyć do minimum ilość okólników, których ewidencjonowanie i opanowanie jest trudne przy znacznym obciążeniu urzędnika.

Należałoby ograniczyć do minimum ilość sprawozdań oraz ograniczyć wypadki przesyłania starostwom podań (często anonimowych) z poleceniem zbadania sprawy, wydania zarządzeń, zawiadomienia strony i sprawozdania o sposobie załatwienia.

Wiele sprawozdań periodycznych wydaje się być niekoniecznych, np. w referacie karno-admin. miesięczny wykaz doniesień w sprawie nielegalnych radiostacji, wykazy grzywien drogowych (albowiem starostwa przedkładają roczne wykazy kar), zbiorników na ropę i przetworów ropnych, wykazy nagród za wykryte przestępstwa rybackie.

Referat administracyjno - gospodarczy jest obciążony statystyką produkcji rolnej, roślinnej i zwierzęcej, wymagającej dość skomplikowanych formularzy. Statystyka ta winna ulec uproszczeniu. Zarządy gminne również są nią nadmiernie obciążone, na co stale się użalają. Terminy przedkładania koniecznych zestawień statystycznych powinny być możliwie ujednostajnione.

Należałoby uprościć sprawozdania z zakresu życia społecznego w powiecie, znieść roczne sprawozdania z działalności opiekunów społecznych i komisji opieki społecznej względnie obciążyć nimi wydziały powiatowe.

Liczne możliwości uproszczeń wykazów, statystyk i sprawozdań proponuje również starosta lubaczowski.

Starosta łańcucki zwraca uwagę specjalnie na możliwe uproszczenia w referacie karno-administr.

W sprawach wykroczeń popełnionych na terenie innych powiatów, względnie należących do kompetencji innych władz (obwodowy inspektor pracy), starostwa względnie inne władze winny zwracać się wprost do tych organów. W sprawach karno-administr., urzędy wojewódzkie i starostwa są obarczone w dotkliwy sposób wykazami, sprawozdaniami i statystykami. Tu należą np. sprawozdania: 1. z orzeczeń na członków załogi statków powietrznych, 2. doniesień na posiadaczy nielegalnych radiostacji, 3. przekroczeń wodnych, 4. grzywien drogowych, 5. należytości z grzywien administracyjnych i drogowych, 6. wykaz czynności za I i II półrocze, 7. wykaz kar administracyjnych, 8. zawiadomienia dla ubezpieczalni społecznej o nałożonych karach. Obowiązują również sprawozdania negatywne.

Przesyłane z urzędu wojew. zarządzenia o odebraniu debitu, konfiskacie czasopism i książek należałoby z powodu wielkiej ich ilości umieszczać miesięcznie lub półmiesięcznie w dzienniku wojew. Uprościłoby to manipulację i obieg akt tak w urzędzie wojew. jak i starostwach.

VII.

WOJEWÓDZTWO BIAŁOSTOCKIE.

Wysiłki w kierunku ograniczenia obiegu papierów na terenie województwa białostockiego obejmują m. in.:

1) możliwie telefoniczne załatwianie spraw z miejscowymi urzędami;

2) udzielanie odpowiedzi możliwie bezpośrednio stronom z pominięciem starostw lub urzędów samorządowych;

3) zaniechanie żądań nadsyłania pokwitowań z odbioru decyzji, pism i dokumentów, o ile tego nie wymaga charakter sprawy;

4) załatwianie spraw możliwie odręcznie z odpowiednią adnotacją czynioną ołówkiem w ewidencji spraw o wysyłce, o ile taka ewidencja dla danej kategorii spraw prowadzi się, a to w celu uniknięcia wypisywania kart zastępczych;

5) sporządzanie odpowiedzi (np. odmowa przyjęcia do służby) lub zapytań (np. w sprawach opinii) na druczkach ustalonego wzoru z adnotacją o załatwieniu na akcie;

6) wyznaczanie możliwie dłuższych terminów do wykonania sprawy dla uniknięcia potrzeby wysyłania przypomnień lub dodatkowych pism.

Jednak najściślejsze przestrzeganie powyższych zasad nie może, zdaniem Urzędu Wojew., dać większego efektu. Główną przyczyną znacznego krążenia papierów jest wciąż wzrastająca sprawozdawczość. Nadmiar sprawozdań, wykazów i statystyk, jakie sporządzają urzędy I i II instancji, jest wynikiem przede wszystkim zarządzeń władz naczelnych, i te władze w pierwszej linii winny poddać rewizji żądane od władz podległych sprawozdania różnego rodzaju w kierunku ich uproszczenia, ujednostajnienia i zmniejszenia.

Urząd Wojewódzki omawia kolejno różne rodzaje wykazów m. in.:

1) kwartalne wykazy kontroli obsady etatów i stanowisk, prowadzone według 7 wzorów;

2) sprawozdania o personelu i wydatkach dla Ministerstw: Komunikacji, Opieki Społ., Przemysłu i Handlu, Rolnictwa i Ref. Rol.

oraz W. R. i O. P., przy czym wykazy te są różnego rodzaju, jedne przedkładane kwartalnie, inne miesięcznie;

3) sporządzanie przez Urząd Wojewódzki drugich egzemplarzy dokumentów dla Ministerstw Opieki Społ. oraz Rolnictwa i R. R., dla urzędników I kat. z tych etatów;

4) sprawozdania w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Duże obciążenie powodują sprawy dotyczące opinii o kandydatach do państwowej służby cywilnej.

Nie bez znaczenia są wypadki przesyłania do Urzędu Wojewódzkiego niewystarczającej ilości odbitek zleceń lub komunikatów, które z natury rzeczy muszą być podawane do wiadomości podległych urzędów, co powoduje konieczność sporządzania dodatkowych egzemplarzy.

Urząd Wojewódzki rozpatruje następnie szczegółowo poszczególne działy pracy, podnosząc m. in. co następuje:

W dziale budowlanym postanowienia § 2 p. a i § 3 rozp. Rady Ministrów z dn. 10 IX 1930 r. (Dz. U. poz. 516) nakładają na urzędy wojewódzkie obowiązek przedkładania co kwartał Gł. Urz. Statystycznemu sprawozdań o ruchu budowlanym, dotyczącym budynków użyteczności publicznej. Równocześnie zarządy miejskie miast wydzielonych lub wydziały powiatowe powołane są również co kwartał do przedkładania temuż Gł. Urz. Stat. sprawozdań (na podstawie § 2, p. g, h, i — wymienionego na wstępie zarządzenia), dotyczących budynków powierzonych ustawą budowlaną ich kompetencji. Należałoby te rzeczy skumulować.

W dziale pracy, opieki i zdrowia:

Urząd Wojewódzki przedkłada kwartalne sprawozdania z przychodni przeciwgruźliczych, jaglicznych, wenerycznych i stacyj opieki nad matką i dzieckiem, kwartalne sprawozdania z państwowej pomocy lekarskiej, sprawozdania z lecznictwa i działalności ubezpieczalni społecznych. Należałoby rozważyć sprawę częstotliwości tych sprawozdań.

Urząd Wojewódzki otrzymuje z Ministerstwa Opieki Społecznej, Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzplitej i Gen. Inspektoratu Sił Zbrojnych pokaźną ilość podań o najrozmaitszej treści do załatwienia. Urz. Wojew. większość tych podań, jako nie podlegających jego kompetencji, kieruje następnie do właściwych urzędów. Z otrzymanych w czasie 3 miesięcy 227 podań załatwiono w ten sposób 177. Usu-

nięcie tej korespondencji byłoby wskazane przez przekazywanie tych spraw bezpośrednio do właściwych urzędów.

W dziale komunikacji:

Oparte na rozp. z dnia 15 I 33 r. (Dz. U. poz. 55) oraz ustawie z dnia 3 II 31 r. (Dz. U. poz. 352) zarządzenia o sposobie odbierania znaków i dowodu rejestracyjnego z powodu nieuiszczenia opłat na P. F. D. powodują co miesiąc wypisywanie masowych wezwań do wszystkich zalegających z opłatą brania znaków z wyznaczeniem terminów uiszczenia należności, a następnie odbieranie opornym płatnikom znaków. Urząd Wojewódzki proponuje uproszczenie tej procedury.

W myśl art. 56 ordynacji podatkowej (Dz. U. poz. 134 z r. 1936) urzędy wojewódzkie obowiązane są corocznie przesyłać do urzędów skarbowych wykazy osób, uprawiających wolne zawody (lekarzy, felczerów, dentystów, mierniczych i t. p.). Ponieważ wykazy te Urząd Wojewódzki w zasadzie sporządza na podstawie danych, których mu dostarczają starostwa, należałoby rozważyć powierzenie omawianych czynności starostwom.

Stwierdzając, iż powyższe uwagi i wnioski nie wyczerpują oczywiście całego zagadnienia, Urząd Wojewódzki podkreśla, że sprawa w bardzo poważnym stopniu zależy od odpowiedniego nastawienia i wyszkolenia urzędników.

VIII.

WOJEWODZTWO TARNOPOLSKIE.

Urząd Wojewódzki stwierdza jako fakt niezaprzeczony, że ilość spraw, a tym samym ilość pracy we władzach administracji ogólnej stale wzrasta, a przyczyny tego zjawiska są różnorodne; jako najważniejsze wymienia:

1) wzrastający stale zakres działania Państwa,

2) wadliwość obowiązujących przepisów,

3) wady organizacyjne administracji w najszerszym tego słowa znaczeniu,

4) brak u przeważnej części społeczeństwa elementarnych wiadomości co do podstawowej organizacji władz państwowych,

5) niewykorzystywanie przez urzędników prerogatyw, wypływających z przepisów o postępowaniu administracyjnym i innych przepisów,

6) nadmierna sprawozdawczość.

Urząd Wojewódzki omawia kolejno te przyczyny oraz podaje pewne środki zaradcze, a więc:

ad 1 niewydawanie reglamentacyjnych przepisów w tych wypadkach, kiedy to nie jest uzasadnione istotną koniecznością,

ad 2 a) wydanie jednolitych dla całego Państwa, jasnych, o nieskomplikowanej procedurze przepisów,

b) ograniczenie formalistyki orzecznictwa, t. j. udzielenie niektórym urzędnikom upoważnienia do odstępowania od formalnych wymogów w indywidualnych wypadkach, np. od żądania przedłożenia dowodu zamieszkania, certyfikatu przynależności i t. p., jeśli okoliczności te urzędowi załatwiającemu sprawę są niewątpliwie znane. Poza tym, zamiast żądać rygorystycznie pewnych określonych przez przepisy załączników i wywoływać w ten sposób szeroką korespondencję, możnaby ograniczyć się do zapisania w akcie krótkiej adnotacji, stwierdzającej istnienie okoliczności. wynikających niezbicie z innych dowodów pośrednich; takie notatki urzędowe mogłyby poniekąd zastąpić formalny brak niektórych załączników.

ad 3 w tej dziedzinie wzrost obiegu papierów powodują:

a) zbyt mała dekoncentracja, gdyż urzędy niższej instancji spełniają częstokroć tylko czynności przygotowawcze, informacyjne, skoro zupełnie dobrze mogłyby wydać decyzję,

b) kwestia doboru personelu urzędniczego i jego ustabilizowania oraz często nieuzasadnionego braku zaufania do urzędnika, który w obawie choćby przed cieniem zarzutu pobieżnego lub niewłaściwego załatwienia sprawy, popada w nadmiar pisaniny,

c) zbytnie ścieśnienie zakresu samodzielnej decyzji urzędników, nadmierna ilość aprobat, mająca służyć kontroli załatwionych spraw, a w gruncie rzeczy często iluzoryczna,

d) dwutorowość w załatwianiu spraw, np. równocześnie w starostwach i wydziałach powiatowych;

ad 4 bardzo często ludność wnosi podania do władz niewłaściwych, pisma anonimowe lub bezprzedmiotowe, które niepotrzebnie obarczają urzędy. Jako środki zaradcze Urząd Wojewódzki wskazuje:

a) pozostawianie bez załatwienia zażaleń anonimowych (art. 16 ust. 3 rozp. o postęp. administr.),

b) odstępowanie wg. właściwości przez czynniki centralne podań i próśb w różnych sprawach bezpośrednio władzom właściwym,

c) położenie nacisku na zwalczanie pokątnego pisarstwa.

ad 5 Urząd Wojewódzki proponuje m. i.:

a) sprawy w miarę możności załatwiać odręcznie,

b) wykorzystywanie przez urzędy telefonów,

c) wykorzystywanie w całej rozciągłości prawa „adnotacji urzędowych",

d) załatwienie winno obejmować całokształt sprawy, bez potrzeby późniejszej dalszej korespondencji,

e) decyzje władz winny być kierowane zasadniczo bezpośrednio do interesowanego,

f) żądania sprawozdań o wykonaniu zarządzeń winny być ograniczone do spraw wyjątkowo ważnych,

g) należyte zorganizowanie i odbywanie „roków urzędowych".

Sprawę roków omawia Urząd Wojewódzki szerzej.

h) Każdy wyjazd starosty w powiat winien być połączony z załatwianiem spraw, o czym ludność powinna być należycie pouczona.

ad 6 S p r a w o z d a w c z o ś ć od szeregu lat stale narasta, a czynione w swoim czasie starania o ograniczenie nadmiernej ilości sprawozdań wydały bardzo nikły rezultat. Sprawą sprawozdawczości Urząd Wojewódzki zajmuje się obszerniej.

Poza podanymi głównymi przyczynami nadmiernego wzrostu obiegu papierowego, Urząd Wojewódzki konstatuje jeszcze szereg drugorzędnych przyczyn, które jednak mogłyby stać się aktualnymi dopiero po usunięciu najważniejszych przeszkód, hamujących prawidłowy bieg urzędowania.

IX.

WOJEWÓDZTWO WOŁYŃSKIE.

Bardzo ważnym czynnikiem, który—zdaniem Urzedu Wojew.—powoduje nadmierny obieg papierów urzędowych, jest nastawienie niektórych nowowstępujących do służby państwowej p r a w n i k ó w. Pracy w administracji, szczególnie w starostwie, jest b. dużo, administracja musi bowiem trzymać stale rękę na pulsie całokształtu życia w Państwie. Ponieważ zaś urzędników jest stosunkowo mało, względnie praca jest pomiędzy nich ze względu na zakres pracy referatów—rozdzielana dość nierównomiernie, przeto prawnicy wstępujący do administracji stają się

odrazu pomocnikami referentów bardziej pracą przeciążonych, gdy zaś referentami tymi w starostwach są urzędnicy II, a nierzadko i III kat., prawnicy ci stają się właściwie ich pomocnikami—przyjmując bardzo prędko system pracy przez tych urzędników stosowany. W dodatku ci nowowstępujący prawnicy, mając niedostateczny zasób wiedzy prawniczo-administracyjnej, szczególnie wiedzy teoretycznej, względnie wiedzy w zakresie systemu i sposobu interpretowania i stosowania przepisów w życiu, popadają wkrótce w szablon, wskutek tego tam, gdzie przy analizie danej sytuacji możliwe jest w konkretnym wypadku ostateczne załatwienie sprawy — sprawę załatwia się tymczasowo, przesyłając ją „do sprawozdania i wyjaśnienia", „do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego" i t. d. i t. d. Oczywiście dotyczy to tym bardziej wielu urzędników starych II lub III kategorii, którzy to robią „z przyzwyczajenia", nie zdając sobie nawet z tego sprawy, że tym postępowaniem pomnażają obieg korespondencji, obciążając zwiększoną pracą siebie i drugich.

Podobnie jest, zdaniem Urzędu Wojewódzkiego, z urzędnikami „fachowymi" — ci w ogóle praktyki prawno-administracyjnej nie przechodzą, praktykują bowiem przeważnie w skróconym okresie — u swych starszych kolegów „fachowców", u których mogą się nauczyć fachowych rzeczy, ale nie mogą nabrać dostatecznej praktyki prawno-administracyjnej.

Poza tym są i inne czynniki, które silnie wpływają na zwiększenie „obiegu papierowego", m. in.

1) ogrom przepisów ciągle zmieniających się;

2) ujmowanie przepisami zagadnień fragmentarycznie. Tak np. wydane zostały szczegółowe przepisy o zmianie nazwisk, nadaniu nazwisk, sprostowaniu nazwisk, prawo o wykroczeniach, przepisy meldunkowe i t. d., których stosowanie wymaga rozstrzygnięcia kwestyj z dziedziny aktów stanu cywilnego, tymczasem ta dziedzina nie została uregulowana;

3) niezupełnie dobra organizacja urzędów państwowych. Wzajemne zazębianie się kompetencji poszczególnych organów Państwa czy komórek organizacyjnych, za dużo wzajemnego uzgadniania, przy czym prawie zawsze organ, który sprawę kompetencyjnie załatwia, sam właściwie nie decyduje — decyduje ten, kto wydał opinię, kto wyraził zastrzeżenie przy uzgodnieniu. Byłoby wskazane, aby petent dołączał do podania w liczbie wymaganych dowodów również dowód wyrażonego na piśmie stanowiska innej władzy lub urzędu względnie, by władze mogły rozstrzygać sprawę na podstawie własnej oceny pytań wstępnych

nie tylko wówczas, gdy ocena pytania wstępnego należy formalnie do kompetencji innej władzy (art. 74 rozporz. o post. adm.), ale przede wszystkim wówczas, gdy formalnie do kompetencji tej władzy nie należy, ale o interesy przez tę władzę reprezentowane zazębia się.

Ważnym czynnikiem zwiększającym może nie ilość, ale przedłużającym obieg papierów urzędowych jest podział urzędów na wiele komórek organizacyjnych;

4) nadmiar formalizmu w post. admin. i post. przymusowym w administracji. Rozp. Prezydenta R. P. o postępowaniu administr. z dnia 22 III 1928 r. nie stanowi całości przepisów formalnych, gdyż cały szereg przepisów formalnych jest rozrzucony w poszczególnych przepisach prawa materialnego, np. w przepisach prawa budowlanego (3 instancje), inwalidzkich (termin odwołania), drogowych (uchwały o publiczności dróg), wojskowych (sprawa zasiłków), przemysłowych i t. d. Dla niektórych spraw wydano nawet specjalne przepisy o postępowaniu, np. dla spraw wywłaszczeniowych, wodnych i t. d.

Również jednolite winny być przepisy postępowania przymusowego ze wskazaniem jedynie, jakie są władze egzekucyjne i organa egzekucyjne i jakie środki egzekucyjne poszczególne władze i organa egzekucyjne mają stosować.

Jeżeli trudność sprawia stosowanie rozporz. odnośnie ściągania należności pieniężnych, to tym większa zachodzi trudność przy stosowaniu innych środków egzekucyjnych. I tu, podobnie jak w post. admin., istnieje cały szereg przepisów rozrzuconych po innych przepisach prawa materialnego.

Poza tymi ogólnymi uwagami Urząd Wojewódzki widzi cały szereg konkretnych zagadnień, odnoszących się do poszczególnych spraw z poszczególnych dziedzin, jednak uregulowanie tych zagadnień w inny sposób, to — zdaniem Urzędu Wojewódzkiego — nie kwestia zarządzeń nadzorczych, a kwestia organizacji pracy dostosowanej do indywidualnego ujęcia poszczególnego urzędnika, co zresztą w małym jedynie procencie mogłoby wpłynąć na usprawnienie działalności administracyjnej.

X.

WOJEWÓDZTWO WILEŃSKIE.

Urząd Wojewódzki w ramach uprawnień wojewody wydał m. in. następujące zarządzenia:

1) upoważniające starostów do znoszenia kontroli wpływów, względnie ograniczenia zapisów tej kontroli do spraw ważniejszych;

2) upraszczające kwartalne wykazy ruchu spraw, a następnie zmieniające z kwartalnych na półroczne;

3) materiały do aktualizacji „ogólnych danych o powiecie" zmieniono z okresów półrocznych na roczne;

4) uproszczono wykazy akt w starostwach;

5) zdecentralizowano aprobatę w Urzędzie Wojewódzkim i starostwach;

6) zebrano materiały do uproszczenia i ograniczenia sprawozdawczości;

7) udzielono szeregu wskazówek urzędom i organom podległym co do możliwości znoszenia we własnym zakresie działania niektórych czynności zbędnych.

Ponadto wojewoda wileński wydał okólnik nr 3 z 9 II r. b., mający na celu pobudzenie inicjatywy od dołu w kierunku usprawnienia administracji drogą nadsyłania Urzędowi Wojewódzkiemu uwag i spostrzeżeń o możliwościach tego usprawnienia. Na skutek tego okólnika do Urzędu Wojewódzkiego napływają pisemne uwagi i wnioski zarówno z podległych urzędów jak i bezpośrednio od poszczególnych funkcjonariuszów państwowych i samorządowych. Materiały te w miarę możności są wykorzystywane do zarządzeń uproszczeniowych.

XI.

WOJEWÓDZTWO NOWOGRÓDZKIE.

W województwie tym została powołana do życia specjalna komisja w Urzędzie Wojewódzkim dla przepracowania zagadnienia zmniejszenia obiegu papierowego oraz zredukowania sprawozdawczości.

Komisja przepracowała wzgl. przygotowuje materiały oświetlające poszczególne zagadnienia — dla użytku Min. Spr. Wewn.; m. in. zwrócono uwagę na następujące sprawy:

1) brak należytego poinformowania interesantów, jakimi dokumentami i załącznikami dane podanie musi być zaopatrzone; nieznaczny tylko odsetek podań może być bez przeprowadzenia z petentami dodatkowej korespondencji poddany normalnemu załatwieniu. Środkiem zaradczym będzie ustalenie wzorów podań z wyliczeniem niezbędnych dokumentów i innych dowodów, które są w danej materii konieczne oraz rozpowszechnienie tych wzorów wśród ludności, szczególnie wiejskiej;

2) duże pomnożenie obiegu papierów wynika ze zbierania przez władze administracji ogólnej opinii o osobach ubiegających się o pewne stanowiska lub o nadanie takich czy innych uprawnień. W tej mierze — jak stwierdza Urząd Wojew. — istnieje pewna dowolność, zarówno co do metody zbierania opinii, jak i wyboru władz i organów, do których skierowywane bywają konkretne zapytania;

3) pożądanym jest wprowadzenie zasady doręczania stronom pism urzędowych przez pocztę za rewersem zwrotnym, lecz w miarę możności nie przez urzędy gminne, które z tego tytułu są niepotrzebnie obarczone pracą związaną z doręczaniem i przesyłaniem danemu urzędowi potwierdzeń odbioru.

D. n.

PROJEKTY PRAWODAWCZE

Projekt ustawy o zmianie ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych.

Art. 1. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych (Dz. U. R. P. z 1936 r. nr 62, poz. 454) ulega zmianom następującym:

1) art. 1 otrzymuje brzmienie: „Uchwały związków samorządowych w sprawie pobierania samoistnych podatków komunalnych podlegają zatwierdzeniu władz nadzorczych, tak z punktu widzenia legalności, jak i celowości tych uchwał; natomiast uchwały w sprawie pobierania dodatków komunalnych do podatków państwowych wymagają zatwierdzenia przez władze nadzorcze tylko w przypadkach, przewidzianych w art. 2 (3), art. 6 ust. (4), art. 9, 11 i 15 ustawy niniejszej";

2) tytuł przed art. 2 otrzymuje brzmienie: „Podatek gruntowy";

3) art. 2 otrzymuje brzmienie:

„(1) Na rzecz związków samorządowych powinien być pobierany dodatek do państwowego podatku gruntowego.

(2) Z dozwolonego ... najwyższego łącznego obciążenia gruntów dodatkami komunalnymi korzystać mogą:

1) na obszarze gmin wiejskich:

a) w województwach centralnych, wschodnich i południowych gminy wiejskie do wysokości 21%, powiatowe związki samorządowe do wysokości 26%,

b) w województwach poznańskim i pomorskim — gminy wiejskie do wysokości 22,5%, powiatowe związki samorządowe do wysokości 27,5%,

c) gminy wiejskie mogą odstąpić gromadom do 5% z wpływów z dodatków przypadających na rzecz gminy,

2) na obszarze miast niewydzielonych:

a) w województwach centralnych, wschodnich i południowych — miasta do wysokości 36%, powiatowe związki samorządowe do wysokości 11%,

b) w województwach poznańskim i pomorskim — miasta do wysokości 37,5%, powiatowe związki samorządowe do wysokości 12,5%,

3) na obszarze miast wydzielonych:

a) w województwach centralnych, wschodnich i południowych — miasta do wysokości 47%,

b) w województwach poznańskim i pomorskim — miasta do wysokości 50%,

c) m. st. Warszawa — do wysokości 50% ogólnej kwoty państwowego podatku gruntowego wraz z oddzielnym dodatkiem, przewidzianym w art. 7 dekretu Prez. Rzp. z dnia 4 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. nr 85 poz. 593).

(3) Z dozwolonego ... podwyższenia normy najwyższego łącznego obciążenia gruntów dodatkami komunalnymi korzystać mogą:

a) na obszarze gmin wiejskich — gminy wiejskie do wysokości 11,5%, powiatowe związki samorządowe do wysokości 13,5%,

b) na obszarze miast niewydzielonych — miasta do wysokości 18,5%, powiatowe związki samorządowe do wysokości 6,5%,

c) na obszarze miast wydzielonych — miasta do wysokości 25% — tej części państwowego podatku gruntowego. która nie obejmuje oddzielnego dodatku, przewidzianego w art. 7 dekretu Prez. Rzp. z dnia 4 listopada 1936 r. (Dz. U. R. P. nr 85, poz. 593)".

4) art. 3 otrzymuje brzmienie: „Gminy wiejskie mogą przekroczyć normy, określone w art. 2 ust. (2), tylko za zgodą rady powiatowej ...

5) tytuł 2 przed art. 4 otrzymuje brzmienie: „Podatek od gruntów budowlanych";

6) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„(1) Miasta ponad 50.000 mieszkańców mogą pobierać samoistny podatek od gruntów budowlanych.

(2) Uprawnienie z ust. (1) może Rada Ministrów rozciągnąć wyjątkowo na obszar poszczególnych miast poniżej 50.000 mieszkańców lub poszczególnych gmin wiejskich, znajdujących się w granicach administracyjnych uzdrowisk o cha-

rakterze użyteczności publicznej, oraz osiedli, na które zostały rozciągnięte przepisy policyjno-budowlane dla miast.

(3) Za podlegające podatkowi grunty budowlane uważa się działki niezabudowane lub niedostatecznie zabudowane oraz grunty, przeznaczone w planie zabudowania na cele budowlane...

7) tytuł 4 przed art. 6 otrzymuje brzmienie: „Podatek od nieruchomości".

8) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„(1) Związki samorządowe powinny pobierać dodatek do państwowego podatku od nieruchomości. Wpływy z tego dodatku na obszarze miast przypadają miastom, na obszarze zaś gmin wiejskich — gminom wiejskim i powiatowym związkom samorządowym.

(2) Dodatki do podatku od nieruchomości na obszarze gmin wiejskich nie mogą przekraczać 100% państwowego podatku.

(3) Z dozwolonego ust. (2) najwyższego obciążenia korzystać mogą gminy wiejskie do wysokości 45%, powiatowe związki samorządowe do wysokości 55%.

(4) Uchwały w sprawie pobierania tego dodatku na obszarze miast podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

(5) Przepisy ustawy z dnia 24 marca 1933 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli (Dz. U. R. P. z r. 1933 nr 22, poz. 173) pozostają w mocy.

9) art. 7 otrzymuje brzmienie:

(1) Oprócz udziału w podatku od lokalu, przypadającego miastom na zasadzie art 9 dekretu Prez. Rzp. z dnia 14 listopada 1935 r. o podatku od lokali... miasta i gminy wiejskie mogą pobierać:

a) podatek od części mieszkalnych, które ze względu na swe przeznaczenie lub w stosunku do liczby osób, zamieszkujących lokal, uważać należy za zbędne (podatek od zbytku mieszkaniowego),

b) podatek za zajmowanie lokali lub ich części w hotelach, pensjonatach, pokojach umeblowanych, gospodach, zajazdach lub domach noclegowych (podatek hotelowy)...

10) art. 9 otrzymuje brzmienie:

(1) Miasta otrzymują udział 15% we wpływach z państwowego podatku dochodowego przypisanego w miastach, a powiatowe związki samorządowe 15% we wpływach z państwowego podatku dochodowego przypisanego w gminach wiejskich. Udział m. st. Warszawy we wpływach z przypisanego na obszarze tego miasta podatku wynosi 20%.

(2) Udział związków samorządowych, ustalony w ust. (1) oblicza się od połowy wpływów z podatku, pobieranego według działu II. oraz od $^5/_7$ części wpływów z podatku, pobieranego według działu I ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z r. 1936 nr 2, poz. 6).

(3) Niezależnie od udziału we wpływach z państwowego podatku dochodowego, miasta na całym obszarze działania niniejszej ustawy mogą pobierać dodatki do państwowego podatku dochodowego, przewidziane w art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym...

(4) Uchwały związków samorządowych w sprawie dodatków, wymienionych w ust. (3), podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

(5) Wpływy z udziałów w państwowym podatku dochodowym oraz z dodatku do państwowego podatku dochodowego na rzecz związków samorządowych z działu I ustawy o państwowym podatku dochodowym dzieli się między związek samorządowy, na terenie którego znajduje się siedziba płatnika i związek samorządowy, na którego terenie znajduje się opodatkowane źródło dochodu...

18) uchyla się przepisy art. 62—67, a zamiast nich umieszcza się, jako art. 62—64 przepisy następujące:

„Art. 62. Kto w celu uchylenia się od obowiązku płacenia danin komunalnych świadomie zeznaje wobec właściwej władzy samorządowej nieprawdę, lub świadomie zataja prawdę, gdy działanie takie lub zaniechanie może się przyczynić do udaremnienia wymiaru daniny, bądź do uszczuplenia należnej daniny, podlega karze grzywny do wysokości 20-krotnej daniny komunalnej, uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie.

Art. 63. Kto wykracza przeciw nakazom lub zakazom, wprowadzonym przez przepisy o wymiarze i poborze danin komunalnych pod groźbą kary — podlega karze grzywny do 300 zł.

Art. 64. W sprawach o przestępstwa, wymienione w art. 62 i 63, orzeka zarząd związku samorządowego, uprawnionego do poboru daniny".

Podany wyżej w ważniejszych wyjątkach projekt, przyjęty przez Radę Ministrów dnia 8 marca b. r. i następnie skierowany do izb ustawodawczych (druki sejmowe nr 409 i 443), został dnia 16 marca b. r. odesłany przez Sejm do Komisji skarbowej.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o ulgach dla nowowznoszonych budowli, złożony przez posła Leopolda Tomaszkiewicza (druki sejmowe nr 360 i 428), ma przede wszystkim na celu umożliwienie stosowania ulg również w odniesieniu do podatku specjalnego od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych. Poza tym projekt przewiduje stosowanie ulg z art. 1 i 2 ustawy z mocy samego prawa, a nie — jak dotąd—dopiero na skutek wniesionego podania.

Projekt ustawy o przyznaniu gminom uprawnienia do wycieru kominów, złożony przez posła Witolda Żyborskiego (druki sejmowe nr 254 i 425), został w Komisji administracyjno-samorządowej przerobiony na dwa oddzielne projekty, mianowicie na projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie przed pożarami i innymi klęskami oraz na projekt ustawy o zmianie rozp. Prez. R. P. o prawie przemysłowym. Pierwszy z tych projektów ma na celu nałożenie na gminy obowiązku wykonywania wycierania kominów i przyznanie im prawa nadzoru nad należytym utrzymywaniem przewodów kominowych i palenisk oraz prawa pobierania opłat za wykonywanie tego nadzoru. Określenie kwalifikacyj fachowych, potrzebnych do wycierania kominów i kontrolowania przewodów kominowych i palenisk, odsyła projekt do rozporządzenia wykonawczego, które zarazem może dopuścić do powierzenia przez gminy pełnienia tych czynności przez określone osoby prawne (straże pożarne). Dotychczasowe koncesje kominiarskie mają pozostać w mocy do końca życia obecnych koncesjonariuszów. Drugi projekt ma na celu wyłączenie spraw kominiarskich z pod przepisów prawa przemysłowego. Oba projekty ustaw zostały przez Sejm na posiedzeniu z 16 marca r. b. skierowane do Komisji przemysłowo-handlowej (nie do Komisji administracyjno-samorządowej, w której były poprzednio).

Projekt ustawy o zmianie rozp. Prezydenta R. P. o rozbudowie miast, złożony przez posła Hutten-Czapskiego (druki sejmowe nr 308 i 413), ma na celu rozszerzenie przepisów powołanego rozporządzenia na gromady, będące siedzibami władz administracji ogólnej oraz na uzdrowiska o charakterze użyteczności publicznej.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Udział w bójce jako wybryk (art. 28 pr. o wykr.).

Udział w bójce ulicznej może mieścić w sobie obok znamion czynu, ściganego na zasadzie wniosku uprawnionego oskarżyciela, także znamiona ściganego z urzędu wykroczenia z art. 28 pr. o wykr., jeżeli ze względu na okoliczności zajścia i publiczne miejsce jego pełnienia, czyn ten przedstawia się nie tylko jako zamach na dobro jednostki, lecz także jako wybryk, naruszający porządek publiczny (14 IX 36 nr 3 K. 1046/36).

Zakres władzy przełożonej co do ścigania winnego znieważenia podwładnego (art. 487 k. p. k. oraz art. 11 § 2 przep. wprow. k. p. k. w zw. z art. 255 § 5 k. k.).

Kierownik sądu jest władzą przełożoną zniesławionego sędziego i bądź na jego prośbę, bądź z własnej inicjatywy może złożyć wniosek o ściganie zniesławiającego, lecz nie jest władny wnosić i popierać oskarżenia, ani też zapowiadać i wywodzić apelacji. Uprawniony oskarżyciel publiczny ma obowiązek wniosek taki respektować (30 IX 36 nr 2 K. 899/36).

Karalność noszenia jako odznaki t. zw. mieczyka Chrobrego (art. 6 rozp. Prezydenta R. P. z 2 X 35 Dz. U. poz. 455 o odznakach i mundurach).

Z brzmienia art. 1 rozp. Prezydenta R. P. z 2 X 35 (Dz. U. poz. 455) wynika, że o charakterze pewnego przedmiotu jako odznaki rozstrzyga wyłącznie okoliczność, iż przedmiot taki służy faktycznie do oznaczenia pewnej określonej organizacji lub instytucji, albo też do zamanifestowania przynależności do organizacji, instytucji, ugrupowania lub pewnej kategorii osób. Natomiast obojętnym jest czy używanie danego znaku opiera się na formalnej uchwale wyżej cytowanych ugrupowań, czy też tylko na zwyczaju.

P r z y k ł a d: Noszenie przypiętego do marynarki t. zw. mieczyka Chrobrego, przy ustaleniu, iż znak ten jest zwyczajową odznaką Stronnictwa Narodowego i że cytowane Stronnictwo nie uzyskało na używanie tej odznaki zezwolenia władzy, podpada pod art. 6 rozp. Prezydenta R. P. z 2 X 35 (Dz. U. poz. 455) (7 I 37 nr 3 K 2074/36).

St. Czerwiński.

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Niewypowiedzenie się władzy co do powołanej przez stronę prawnie istotnej okoliczności.

Niewypowiedzenie się władzy w orzeczeniu co do okoliczności powołanej w odwołaniu przez stronę, a mającej znaczenie prawne dla sprawy, utrudniając stronie obronę w postępowaniu kasacyjnym, stanowi istotną wadliwość postępowania (teza własna red.).

N. T. A. uchylił orzeczenie urzędu wojewódzkiego, którym skarżącemu odmówiono odroczenia służby wojskowej jako jedynemu żywicielowi rodziny, ponieważ, zdaniem urzędu, matka jego jako z handlem obeznana i do pracy zawodowej zdolna, może sama prowadzić przedsiębiorstwo, — jakkolwiek skarżący powołał się, że matka, z powodu przekroczenia 45 lat życia, jest ustawowo (art. 60 ust. ostatni ustawy o powsz. obow. wojsk.) niezdolna do pracy (Z nieogł. wyroku z 5 II 1937 l. rej. 4370/36).

Przywrócenie terminu.

Do terminu pięcioletniego, zakreślonego w art. 253 ust. 1 ustawy wodnej (Dz. U. poz. 574/28) nie ma zastosowania przepis art. 41 rozporządzenia o post. admin. (Dz. U. poz. 341/28), dotyczący przywrócenia terminu (Teza).

Rozstrzygając konkretną sprawę, N. T. A. doszedł do ogólniejszego wniosku, iż przepis art. 41 rozporządzenia o post. admin. odnosi się wyłącznie do terminów, przewidzianych w postępowaniu administracyjnym i—jako przepis proceduralny—nie dotyczy terminów prekluzyjnych z zakresu prawa materialnego (Wyrok z 21 XI 1935 l. rej. 3476/34).

Zasiłek rodzinny a związek nieślubny.

Osoba, żyjąca w związku nieślubnym, nie jest „małżonkiem" w rozumieniu art. 35 ust. 1 p. 1 prawa z 24 XI 1927 Dz. U. poz. 911, za którego osoba ubezpieczona na wypadek braku pracy uprawniona jest pobierać zasiłek rodzinny (Teza). (Wyrok z 23 XII 1936 l. rej. 86/35).

Podmiot obowiązku zalesienia gruntów leśnych.

Odpowiedzialnym przed władzami leśnymi za wykonanie obowiązku zalesienia gruntów leśnych, pozbawionych drzewostanów, o którym mowa w art. 5 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 24 VI 1927 Dz. U. poz. 932/1932 jest każdoczesny właściciel tych gruntów, bez względu na to, kto w rzeczywistości dokonał wyboru (Wyrok z 9 XI 1936 l. rej. 495/34).

Błędna ocena przez stronę kwestii toku instancji wobec braku objaśnienia w decyzji.

Strona, która, nie korzystając z uprawnienia, przewidzianego w art. 77 ust. 2 prawa o post. admin., wniesie środek prawny lub go nie wniesie, opierając się na własnej ocenie sytuacji proceduralnej, ponosi ujemne skutki oceny błędnej bez względu na przesłanki, którymi się kierowała.

N. T. A. oddalił skargę strony na odmowę przywrócenia jej terminu do odwołania, którego wniesienie z opóźnieniem zostało spowodowane brakiem w decyzji objaśnienia o środku prawnym.

Przy tym N. T. A. wyraził pogląd, że przepis art. 76 i 77 postępowania administracyjnego dostatecznie chronią interes strony w uzyskaniu miarodajnych (pochodzących od władzy) informacyj co do dalszego toku instancyj w sprawie, skutkiem czego odpada potrzeba kierowania się własną oceną czy polegania na domysłach w tym względzie. Skoro jednak strona poprzestała na własnej ocenie i przy tym popełniła błąd — musi ponieść konsekwencje tego błędu (Wyrok z 3 XII 1936 l. rej. 3884/34).

Skarga do N. T. A.: oznaczenie powodów zaskarżenia.

Ryczałtowe powołanie się w skardze do N.T.A. na treść odwołania nie może być uznane za „dokładne oznaczenie powodów zaskarżenia" w myśl art. 58 p. 4 rozporządzenia o N.T.A.

N. T. A. pozostawił bez rozpoznania końcowy ustęp skargi kasacyjnej, w którym strona „dla uniknięcia powtarzania się" powołała się na treść swego odwołania. N.T.A. wyszedł z założenia, że skoro przedmiotem skargi kasacyjnej jest orzeczenie innej władzy aniżeli to, które stanowiło podstawę zarzutów podniesionych w trybie odwoławczym, to i powody kasacji nie mogą być te same, co odwołania (Wyrok z 4 XI 1936 l. rej. 4595/35).

Obowiązek komisji inwalidzkiej określenia stopnia utraty zdolności zarobkowej.

Uznanie związku przyczynowego uszkodzenia zdrowia ze służbą wojskową za nieudowodniony (§ 37 ust. 2 rozp. wykon. z 17 XII 1934 Dz. U. poz. 32/1936) nie zwalnia inwalidzkich komisji od obowiązku określenia stopnia utraty zdolności zarobkowej, tym uszkodzeniem spowodowanej (Teza). (Wyrok z 28 IV 1936 l. inw. 1183/35 i 1184/35).

Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców — pojęcie „spadkobiercy".

Art. 8 ustawy o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców z 24 marca 1920 Dz. U. poz. 202/1933 przez „przeniesienie prawa własności na spadkobierców" rozumie przejście prawa własności wyłącznie w drodze spadkobrania po śmierci spadkodawcy (Wyrok z 15 XII 1936 l. rej. 7072/34).

W. Czapiński.

KRONIKA

ADMINISTRACJA

Ustalanie urzędowych nazw miejscowości niezamieszkanych. Ministerstwo Spr. Wewn. w wykonaniu rozp. Prez. Rzp. z 24 X 1934 r. o ustalaniu nazw miejscowości i o numeracji nieruchomości (Dz. U. poz. 850) opracowało projekt rozp. Min. Spr. Wewn. o trybie i organizacji ustalania urzędowych nazw miejscowości niezamieszkanych.

W myśl tego projektu nazwy miejscowości niezamieszkanych mają ustalać wojewodowie po wysłuchaniu opinii komisji doradczej.

Komisja ta ma składać się z wojewody, lub wyznaczonego przezeń urzędnika—jako przewodniczącego oraz przedstawicieli władz wojskowych, sfer naukowych, oraz przedstawicieli miejscowych organizacyj krajoznawczych, turystycznych i t. p.

Ustalone nazwy urzędowe miejscowości niezamieszkanych mają być ogłaszane przez wojewodę w dzienniku wojewódzkim z mocą obowiązującą dla całego obszaru Państwa.

Ponieważ ze strony niektórych zainteresowanych czynników urzędowych podniesiono krytyczne uwagi co do racjonalności przekazania (dekoncentracji) uprawnień Min. Spr. Wewn. ustalania nazw miejscowości niezam. na wojewodów ze względu na to, iż dekoncentracja ta może wywołać rozbieżności w traktowaniu jednolitego zagadnienia, wobec tego Min. Spr. Wewn. zwróciło się do Komisji Ustalania Nazw Miejscowości (zamieszkanych), istniejącej przy Gł. Urz. Statystycznym, o wypowiedzenie się w tej sprawie, w szczególności czy możnaby zapewnić jednolitość postępowania w tych sprawach w drodze ustalania zasadniczych wytycznych ogólnych i czy Komisja Ustalania Nazw Miejscowości nie zechciałaby współdziałać przy opracowaniu tych wytycznych.

Ceny cegły. W związku z ujawnioną niepożądaną gospodarczo tendencją zwyżkową cen cegły Min Spr. Wewn. pismem okólnym z 7.IV. b. r. nr Apr. 54/5-1 polecił0 wojewodom niezwłocznie przystąpić do wyznaczania cen cegły pełnej, które nie mogą przekroczyć poziomu cen, jaki ukształtował się na wolnym rynku w lipcu 1936 r. z uwzględnieniem jedynie ewent. późniejszych zmian w kosztach robocizny.

Obowiązująca będzie cena wyznaczona „loco cegielnia" (t. j. bez dostawy) lub „loco plac budowy" (t. j. z dostawą).

Wynagrodzenie za używanie własnych samochodów w podróżach służbowych. W sprawie tej Min. Spr. Wewn. w poroz. z Min. Skarbu okólnikiem nr 18 z 20.I.I. b. r. wyjaśniło, iż ryczałty wynagrodzeń za używanie własnych samochodów i motocykli zwraca się tylko wtedy, gdy nie ma możności przejazdu tańszym środkiem lokomocji, jak kolejami wszelkiego rodzaju, omnibusami, autobusami, statkami i t. p. W przeciwnym zaś przypadku zwraca się w razie użycia w podróży służbowej własnego samochodu lub motocyklu koszt przejazdu kursującym na danej przestrzeni tańszym środkiem lokomocji, z wyjątkiem przypadków nagłych, gdy użycie tańszego środka spowodowałoby opóźnienie przyjazdu, wskutek którego interes publiczny byłby narażony na szkodę oraz z wyjątkiem przypadków, w których zachodzi potrzeba odbycia czynności urzędowych w większej ilości miejscowości, jeżeli to spowoduje oszczędność na dietach.

Oświadczenie odbywającego podróż służbową o braku tańszego środka lokomocji powinno być potwierdzone każdorazowo przez miejscową władzę administracyjną.

Przy podróżach służbowych, odbywanych własnymi pojazdami mechanicznymi, nie należy wypłacać ryczałtu na koszty dojazdów do dworców i stacyj, gdyż przy tym sposobie odbywania podróży służbowych kwestia dojazdu względnie odjazdu do dworca kolejowego przestaje być aktualna.

Za własny pojazd mechaniczny można uważać również samochód lub motocykl stanowiący współwłasność kilku osób, natomiast nie mogą być stosowane stawki wynagrodzeń za używanie w podróżach służbowych wypożyczonych samochodów i motocykli.

Pobór główny w 1937 r. P. Min. Spr. Wewn. pismem okólnym z 17 III b.r. nr Wojsk. A 7/4/1 zarządził przeprowadzenie poboru mężczyzn urodzonych w r. 1916 oraz ochotników, poborowych, których poprzednio uznano za czasowo niezdolnych i tych, którzy nie stawili się do poboru w latach ubiegłych—w czasie między 1 maja a 30 czerwca 1937 roku.

W wypadkach, gdy zajdzie tego konieczna potrzeba pobór może być przedłużony najdalej do 15 lipca 1937 roku.

Wcielenie ochotników do służby w Junackich Hufcach Pracy. Ministerstwo Spr. Wewn. pismem okólnym z 6 IV b. r. nr. Wojsk. M. 9/1/18 powiadomiło władze podległe, że wcielanie do oddziałów Junackich Hufców Pracy ochotników zakwalifikowanych przez komisje zaciągowe rozpocznie się od 20 IV b. r.

Przejazd ochotników z miejsc zamieszkania do miejsc przydziału odbędzie się na koszt Komendy Głównej Junackich Hufców Pracy.

Gospodarka pieniężna. Ministerstwo Spr. Wewn. okólnikiem nr 21 z 27 III b. r. zwróciło uwagę władzom podległym, iż niektóre urzędy pobierają różnorodne opłaty, jak np.: opłaty kancelaryjne, za druki, koszty postępowania karno-administracyjnego i z opłat tych pokrywają wydatki

osobowe lub rzeczowe. Takie postępowanie jest niedopuszczalne jako sprzeczne z obow. przepisami.

Pieniądze nadsyłane pocztą pod adresem urzędów niewłaściwie podnoszą urzędnicy lub upoważnieni woźni, gdy tymczasem do tego upoważnione są tylko kasy urzędów skarbowych. Asygnacje w starostwach wystawiane są na urzędników lub woźnych, celem dokonania wypłat wierzycielom Skarbu, chociaż asygnacje należy wystawiać na wierzycieli Skarbu Państwa.

Czynności rachunkowo-gospodarcze określone w instrukcji dla starostw są załatwiane przez kilku urzędników w starostwie, co jest sprzeczne z obow. przepisami, gdyż wszystkie sprawy rachunkowo-gospodarcze w starostwie winny być powierzone jednemu urzędnikowi.

Opłaty na Fundusz Pracy od wynagrodzeń z tytułu pomocy lekarskiej. Min. Spr. Wewn. pismem okólnym z 15 III b. r. nr GB-10/5 zakomunikowało władzom podległym, że w myśl wyjaśnienia Min. Op. Społ., ogłoszonego w nr 15 z 1936 r. str. 434 Dz. Urz. tegoż Min. brak jest podstawy prawnej do obciążania opłatami na rzecz Funduszu Pracy wynagrodzeń, wypłacanych lekarzom, którzy zawarli ze Skarbem Państwa umowę zlecenia (art. 498 i nast. kod. zobow.), a nie umowę o pracę.

SAMORZĄD

Naruszenie istotnych form postępowania dyscyplinarnego. W jednej z gmin wiejskich na terenie województw centralnych zwolniony został w drodze dyscyplinarnej przez radę gminną sekretarz zarządu gminnego. Odpowiednią uchwałę rady gminnej zatwierdził wydział powiatowy.

Min. Spr. Wewnętrznych na skutek zażalenia poszkodowanego w drodze nadzoru rozpatrzyło sprawę, przy czym stwierdziło, że w gminie nie było miejscowego statutu dyscyplinarnego, a z akt wynikało, że zwolnienie nastąpiło z jaskrawym pominięciem procedury, zaleconej w takich razach okólnikiem Ministerstwa nr 90 z 23 V 1931 (Dz. Urz. M. S. Wew. poz. 141).

W szczególności okazało się, że: a) uchwała rady gminnej, zwalniająca sekretarza, nie została poprzedzona dochodzeniami, w których sekretarz byłby przesłuchany, lub miał możność złożenia pisemnych wyjaśnień; b) uchwała została powzięta w nieobecności sekretarza, skutkiem czego nie był on przesłuchany; c) sekretarz nie został nawet poinformowany, z jakiego powodu został uprzednio zawieszony w czynnościach, jak również, — że w ogóle powzięty został zamiar wdrożenia przeciwko niemu postępowania dyscyplinarnego i grozi mu zwolnienie.

Należy zaznaczyć, że sekretarz był posądzony w swoim czasie o popełnienie nadużyć pieniężnych, z akt jednak wynikało, że w drodze postępowania sądowego z zarzutu tego został zwolniony.

Min. Spraw Wewn. wobec stwierdzenia naruszenia w opisanym przypadku istotnych form postępowania dyscyplinarnego, którymi są: dwustronność i kontradyktoryjność oraz wobec przekroczenia przez radę gminną swoich kompetencyj,—wydało polecenie poddania rewizji całej sprawy.

W sprawie prawa wiceprezydenta miasta do dodatku reprezentacyjnego w czasie zawieszenia w służbie. Załatwiając konkretną sprawę odwołania jednego z wiceprezydentów miast od decyzji urzędu wojewódzkiego, Min. Spr. Wewn. stanęło w decyzji z 31 III 1937 nr S. S. 41/543-1 na stanowisku, że wiceprezydentowi miasta nie przysługuje w czasie zawieszenia w służbie dodatek reprezentacyjny, przewidziany w § 7 rozp. Prez. Rz. z 30 XII 1924 (Dz. U. poz. 1073).

Jakkolwiek bowiem dodatek ten zgodnie z brzmieniem § 8 rozp. Min. Spr. Wewn. z 28 III 1925 (Dz. U. poz. 231) stanowi część uposażenia i jest przeznaczony na pokrycie osobistych potrzeb, to jednak oczywiście tylko tych potrzeb osobistych, jakie się wiążą z faktycznym wykonywaniem reprezentacyjnych funkcyj na stanowisku wiceprezydenta miasta. Podczas zawieszenia w służbie wiceprezydent miasta nie pełni żadnych funkcyj swego stanowiska, a więc nie pełni także funkcyj reprezentacyjnych, wobec czego nie ma żadnej podstawy do wypłacania mu dodatku reprezentacyjnego.

Kwalifikacje sekretarzy gminnych. Na zapytanie jednego z urzędów wojewódzkich Min. Spr. Wew. wyjaśniło (nr SS. 40/21-8 z 31 III 1937), że ukończenie 4-ro miesięcznego kursu przy Tow. Popierania Pracy Społecznej—Szkoła dla Urzędników Adm. Gminnej w Warszawie (o której mowa w reskr. Min. Spr. Wew. z 5 VIII 1924 nr SZ. 4287/24) nie daje kandydatom na sekretarzy gminnych uprawnień, przewidzianych w ustępie ostatnim § 5 rozp. Min. Spr. Wew. z 27 II 1934 w sprawie kwalifikacji sekretarzy gminnych (Dz. U. poz. 144).

Specjalny podatek od remuneracyj wypłacanych z funduszów wydziału wojewódzkiego. W związku z zapytaniem jednego z wojewodów Min. Spr. Wew. stwierdziło pismem z 27 III 1937 nr SS. 40/17-40, że sumy pobierane tytułem specjalnego podatku od remuneracyj, wypłacanych z funduszów wydziału wojewódzkiego winny wpływać do kasy wydz. wojewódzkiego. Wprawdzie bowiem przepis art. 1-go ustawy z 30 III 1936 (Dz. U. poz. 187) nie wymienia wydziałów wojewódzkich jako związków prawno-publicznych, którym mają przypadać należności z tytułu specjalnego podatku, jednakże ze względu na ścisłą analogię, jaką w tym wypadku można przeprowadzić między wydziałami woj. a związkami samorządowymi, a także ze względu na to, że remuneracje z funduszów wydz. woj. nie są wymienione wśród wynagrodzeń, z których należytości z tytułu podatku specjalnego mają wpływać do Skarbu Państwa — należy się wypowiedzieć za wpłaceniem tych należności na rachunek wydziałów wojewódzkich.

Z Instytutu Komunalnego w Warszawie. Dr. Chałasiński, dyrektor Państwowego Instytutu Kultury Wsi, wygłosił na zaproszenie Instytutu Komunalnego w dniu 15 marca b. r. odczyt na temat „Podstawy socjologiczne samorządu wsi i miast".

Tematem odczytu nie było poszukiwanie definicji prawnej samorządu, lecz analiza roli samorządu na tle życia współczesnego społeczeństwa państwowego. Rolę tę oświetlił prelegent ze stanowiska (1) potrzeb człowieka i zbiorowych form ich zaspokajania (2) oraz ze stanowiska znaczenia samorządu w organizacji wielkiego społeczeństwa współczesnego.

Rozpatrując samorząd terytorialny jako formę organizacyjną zbiorowego zaspokajania potrzeb ludzkich, prelegent widzi zasadniczą rolę samorządu w równoważeniu tendencji centralistycznej z jednej strony, a lokalnego charakteru wielu zasadniczych przejawów życia ludzkiego z drugiej. W wielu swoich dziedzinach — mieszkanie, wychowanie, higiena, zaopatrywanie w wodę i t. p. — życie ludzkie nie straci nigdy lokalnego charakteru. Utrzymać dobroczynne skutki wszelkiego rodzaju instytucji działających w obrębie wielkiego terytorium całego Państwa z jednej strony, a pozytywne wartości lokalnej społeczności z drugiej — oto zadanie samorządu ze stanowiska potrzeb ludzkich.

Samorząd jest równocześnie organizacją społeczności lokalnej i łącznikiem, który wiąże tę społeczność z życiem całego społeczeństwa.

Rozpatrując zagadnienie z drugiego punktu widzenia, mianowicie ze stanowiska organizacji wielkiego społeczeństwa, prelegent widzi w samorządzie jedno z zasadniczych ogniw tej organizacji. Podstawową rolę samorządu z tego stanowiska widzi w tym, że samorząd organizuje lokalne ośrodki aktywności ludzkiej. Istnienie takich ośrodków jest niezbędne dla żywotności wielkiego społeczeństwa, którego ogólna organizacja z natury swojej jest schematyczna, opiera się na centralizacji i biurokratyzacji wielu zasadniczych dziedzin życia zbiorowego. Ujemnym skutkom centralizacji i biurokratyzacji zapobiec mogą tylko lokalne ośrodki zbiorowej aktywności ludzkiej. Posiadają one zasadnicze znaczenie zarówno w dziedzinie ekonomicznej jak i społeczno-kulturalnej. Są one źródłami siły i żywotności społeczeństwa, rezerwoarami wielu talentów Samorząd pojęty jako forma organizacyjna lokalnych ośrodków aktywności jest podstawowym elementem organizacji wielkiego społeczeństwa i posiada podstawowe znaczenie społeczne, kulturalne i polityczne.

POLICJA

Zawiadamianie władz administracyjnych i policji o podlegających zwolnieniu więźniach. Rozkazem nr 720 pkt. II komendant główny P. P. podał do wiadomości okólnik ministra sprawiedliwości nr 1827/III. A. W./37 w sprawie zawiadamiania władz administracyjnych i policji o podlegających zwolnieniu więźniach. Okólnik ten ma brzmienie następujące:

„Do wszystkich władz więziennictwa.

W sprawie zawiadamiania władz administracyjnych i policji o podlegających zwolnieniu więźniach, zarządzam co następuje:

I. O mających nastąpić zwolnieniach więźniów karnych

a) skazanych za przestępstwa przeciwko własności, przewidziane w rozdziale XXXIX kodeksu karnego i w art. 160, 161 kodeksu karnego na karę pozbawienia wolności ponad 6 miesięcy,

b) recydywistów, przestępców zawodowych i z nawyknienia w rozumieniu art. 60 kodeksu karnego,

c) skazanych za zbrodnie stanu i przestępstwa przeciwko porządkowi publicznemu, przewidziane w rozdziale XVII kodeksu karnego i w art. 154, 155, 156, 157, 158, 164, 165, 166 i 167 kodeksu karnego,

d) skazanych za szpiegostwo i inne przestępstwa, skierowane przeciwko bezpieczeństwu Państwa oraz jego interesom zewnętrznym, przewidziane w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa (Dz. U. R. P. nr 94, poz. 851) oraz w rozdziale XVIII kodeksu karnego,

e) obywateli państw obcych, — naczelnicy więzień i dyrektorzy zakładów przeznaczonych do stosowania środków zabezpieczających, winni zawiadamiać właściwe dla miejsca zwolnienia urzędy śledcze, a gdzie ich nie ma — wydziały śledcze Policji Państwowej, w miejscowościach zaś, w których nie ma ani urzędu, ani wydziału śledczego, właściwe komendy powiatowe Policji Państwowej, przesyłając w załączeniu karty informacyjne o podlegających zwolnieniu więźniach, wypełnione według wzoru, załączonego do niniejszego okólnika.

Jeżeli w stosunku do któregokolwiek z więźniów, wymienionych w punkcie I lit. „d" niniejszego okólnika, sąd zarządził rozciągniecie dozoru policyjnego jako środka zabezpieczającego, przewidzianego przez przepisy art. 5 cytowanego wyżej rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa, — o podlegających zwolnieniu tej kategorii więźniach zawiadamiać należy oprócz władz policyjnych także powiatową władzę administracji ogólnej (starostwo), właściwą terytorialnie dla miejsca zwolnienia.

Zawiadomienia i karty informacyjne wysyłane być winny przynajmniej na 14 dni przed nadejściem terminu zwolnienia, w przypadku zaś zwolnienia nie dającego się przewidzieć (np. w razie udzielenia przerwy w odbywaniu kary, warunkowego zwolnienia i t. p.), zawiadomienie wraz z kartą informacyjną winno być wysyłane niezwłocznie po otrzymaniu nakazu zwolnienia więźnia, w każdym bądź razie najpóźniej jednocześnie z jego zwolnieniem.

W ciągu czasu, pozostającego od otrzymania zawiadomienia do zwolnienia więźnia, policja może poddać podlegającego zwolnieniu czynnościom, mającym na celu rejestrację specjalną, fotografię, daktyloskopię i t. p.

Karty informacyjne wypełniać należy przede wszystkim na zasadzie danych, znajdujących się w aktach więźniów, a w ich braku — na podstawie zeznań podlegających zwolnieniu osób, czyniąc w tym ostatnim przypadku odpowiednią o tym wzmiankę w rubryce „uwagi" karty informacyjnej.

II. Przy zwalnianiu więźniów śledczych, w stosunku do których na mocy postanowienia sądu zastosowany został środek zapobiegawczy w postaci dozoru policji państwowej (art. 187 kodeksu postępowania karnego), naczelnicy więzień winni natychmiast po otrzymaniu nakazu zwolnienia zawiadamiać o tym bez przesyłania karty informacyjnej komendę powiatową Policji Państwowej, właściwą dla miejsca, w którym zwalniany zamierza osiedlić się po odzyskaniu wolności.

W zawiadomieniu o zwolnieniu więźnia śledczego tej kategorii wskazać należy oprócz danych, odnoszących się do jego personaliów, także władze sądowe, które zarządziły zwolnienie, miejsce zamieszkania zwalnianego przed jego aresztowaniem oraz miejsce, gdzie zamierza on osiedlić się po opuszczeniu więzienia".

Z WOJEWÓDZTWA BIAŁOSTOCKIEGO

Sprawozdanie z działalności wojewódzkich organów kolegialnych za r. 1936. Rada Wojewódzka odbyła jedno posiedzenie 24 II, na którym wojewoda złożył sprawozdanie z działalności administracji rządowej i samorządowej za r. 1934/35. Podczas dyskusji nad sprawozdaniem zgłoszone zostały następujące wnioski: 1) o zlikwidowaniu ustroju miejskiego w miastach poniżej 5.000 mieszkańców, 2) o konieczności dalszego intensywnego wykonywania regulacji rzek i melioracji gruntów, 3) podjęcia energicznej walki z plagą wędrownego żebractwa, 4) udostępnienie ludności wiejskiej korzystania z energii elektrycznej, 5) zwiększenie sum na popieranie rolnictwa w preliminarzach zw. samorządowych, 6) powiększenia ilości wojewódzkich inspektorów samorządowych. Ponadto dokonano wyborów członka i zastępcy członka Państwowej Rady Samorządowej, Rady Zw. Rewiz. Samorządu Terytorialnego, Państwowej Rady Kolejowej i Rady Powsz. Zakładu Ubezp. Wzajewnych. Komisje Rady Wojew. w r. 1936 nie były czynne.

Wydział Wojewódzki. Ilość odbytych posiedzeń — 13; załatwiono spraw ogółem 567; z głosem doradczym 72, z głosem stanowczym 495. Podział spraw, załatwionych z głosem stanowczym na kategorie, wymienione w art. 55 rozp. Prez. R. P. z 14 I 1928 (Dz. U. z r. 1937 poz. 555) przedstawia się następująco:

Sprawy z art. 55, ustęp (1)	174
„ „ „ „ (2)	264
„ „ „ „ (3)	21
„ „ „ „ (4)	6
„ „ „ „ (6)	19
„ „ „ „ (7)	11

Biuro Wydziału Wojewódzkiego gromadziło i opracowywało materiały statystyczne, obrazujące działalność związków samorządowych, komunalnych kas oszczędności oraz gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych. Od dnia 22 V 1935 sekretariat Wydziału Wojew. spełnia fukcje biura Wojewódzkiej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla samorządu. Przy Wydziale Wojewódzkim znajduje się również Biuro Planów Regionalnych województwa białostockiego. Budżet Wydziału Wojewódzkiego na r. 1937 zamyka się w kwocie 42.299 zł.

Działalność związków samorządowych w r. 1935/36. W r. 1935/36 związki samorządowe województwa miały dochody w wysokości 22 milionów 315 tysięcy zł. W porównaniu z rokiem poprzednim, który dał samorządom 22.212 zł, dochody wzrosły o niewielką sumę 103 tys. zł. Wydały związki samorządowe w tym okresie 22 miliony 333 tys. zł; niedobór zatem wyniósł 22 tysiące złotych. Większość powiatowych związków samorząd. i miast wykonała swe budżety z deficytem. Z 12 związków powiatowych tylko 3 (augustowski, bielski i grodzieński) miały nadwyżkę dochodów nad wydatkami. Z 4 miast wydzielonych — trzy miasta (Białystok, Łomża i Grodno) miały jednakowe dochody i wydatki, a Suwałki deficyt 30 tys. zł. Z 40 miast niewydzielonych 17 miało nadwyżkę dochodów nad wydatkami, 20 miast miało deficyty, 3 miasta miały jednakowe dochody i wydatki.

Zwyczajne wydatki związków samorządowych wynosiły 16.933.000 zł. Z tej sumy na ***administrację*** wydały związki 4.812.000 (28% ogółu wydatków zwyczajnych). W powiatach wydatki na administrację wynoszą 14%, w miastach wydzielonych — 19%, w miastach niewydzielonych — 35%, w gminach wiejskich — aż 48%.

Wydatki na *drogi* wynosiły 3.471.000 zł. Za te sumy samorządy utrzymały 3.391 km dróg o twardej nawierzchni; zbudowano nowych dróg 61 km. Nawięcej dróg zbudował powiat bielski (25,8 km). Pracą szarwarkową zbudowano dróg gminnych o twardej nawierzchni 66.5 km (najwięcej w pow. łomżyńskim). Zbudowano dróg gminnych o ulepszonej nawierzchni 617 km (najwięcej powiat suwalski). Na roboty szarwarkowe użyto dniówek 625.870 i 243.830 konnych o ogólnej wartości 233.601 zł. Na powyższe roboty dostarczono kamienia bezpłatnie 75220 m^3. Spółki drogowe zbudowały dróg 35.2 km.

Drugim znacznym wydatkiem związków samorząd. są w y d a t k i n a o ś w i a t ę. Wydały na ten cel: powiatowe zw. samorz. 64.300 zł, miasta wydzielone 488.900 zł, miasta niewydzielone 322.000 zł, gminy miejskie 1.377.400 zł. Razem 2.252.600 złotych.

Wydatki zw. samorząd. wojew. białostockiego n a k u l t u r ę wyniosły 153.500 zł. Z sumy tej miasta wydają na biblioteki, muzea, teatr i subsydia dla instytucyj kulturalno-oświatowych. Większe biblioteki miejskie mają miasta: Białystok i Grodno. Z powiatowych związków jeden tylko wołkowyski utrzymuje bibliotekę w Wołkowysku. Teatr miejski, który jest zarazem teatrem objazdowym dla wschodnich po-

wiatów województwa utrzymywany jest przez Grodno kosztem 22.600 zł. Grodno utrzymuje muzeum przyrodnicze kosztem 6 700 zł.

Wydatki na zdrowie publ. wynoszą 1.239.000 zł, na opiekę społeczną 1.003.700 zł, na rolnictwo i weterynarię 522.800 zł., na popieranie przemysłu i handlu 67.000 zł (głównie utrzymywanie szkół dokształcających dla rzemieślników, oraz popieranie szkolnictwa zawodowego drogą subsydiów). Na bezpieczeństwo wydały związki samorządowe 755.100 zł. Na spłatę długów 1.627.000 zł (choć sumy te są znaczne, jednak i tak nie wystarczają na zapłatę procentów i rat amortyzacyjnych). Na różne wydatki 667.300 zł (np. na wymiar i ściąganie podatków, utrzymywanie urzędów rozjemczych i t. d.).

Przedsiębiorstwa samorządowe dały dochody na sumę 1.212.000 zł.

Z WOJEWÓDZTWA POZNAŃSKIEGO.

Zwołanie Poznańskiego Sejmiku Wojewódzkiego. Z upoważnienia ministra spr. wewn. udzielonego reskryptem z dn. 23 II 1937 nr. S.S. 84/3-4 wojewoda poznański zwołał Poznański Sejmik Wojewódzki na dzień 15 kwietnia 1937 r.

Z WOJEWÓDZTWA KRAKOWSKIEGO.

Seminarium administracyjne. W celu podniesienia poziomu przygotowania fachowego urzędników Urzędu Wojewódzkiego i starostw krakowskich, p. wojewoda krakowski powołał do życia w łonie Urzędu Wojewódzkiego seminarium administracyjne. jako formę samokształcenia urzędników Urzędu Wojewódzkiego i obu starostw krakowskich.

Zadaniem seminarium administracyjnego jest wzajemne szkolenie urzędników w drodze:

a) omawiania na wspólnych periodycznych zebraniach aktualnych spraw i problemów administracyjnych pod kątem widzenia praktyki urzędowej,

b) wygłaszania referatów i odczytów fachowych na tematy związane z pracą urzędnika administracji ogólnej,

c) wyjaśniania w drodze interpretacji wątpliwości w obowiązujących przepisach,

d) składania na ręce wojewody wniosków, mających na celu uproszczenie pracy i doskonalenie techniki urzędowania.

Do obowiązku kierownictwa seminarium, do której to czynności wyznaczony został szereg urzędników z naczelnikiem wydziału Żółkiewiczem i insp. Wittkiem na czele, należy ukonstytuowanie się (podział funkcyj), ustalenie programu pracy i troska o należyte wypełnienie zadań oraz realizację zamierzeń seminarium.

O ukonstytuowaniu się kierownictwa seminarium i programie pracy na najbliższą przyszłość winien być zawiadamiany każdorazowo wicewojewoda, który ma obowiązek bezpośredniej kontroli pracy kierownictwa seminarium.

W zebraniach seminarium administracyjnego winni brać udział obowiązkowo wszyscy urzędnicy I-ej kategorii, nie wyłączając naczelników wydziałów, oraz praktykanci I-ej kategorii. O możliwości udziału w zebraniach innych urzędników i osób nienależących do składu Urzędu Wojewódzkiego i starostw decyduje kierownictwo seminarium po porozumieniu z wicewojewodą.

Niezależnie od wszczętej akcji praktycznego szkolenia urzędników za zgodą wojewody, a z inicjatywy profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego dra J. St. Langroda, jako kierownika seminarium z zakresu postępowania administracyjnego na Wydziale Prawa U. J., nawiązano kontakt z uczącą się młodzieżą, studiującą prawo, a stanowiącą przyszłe kadry urzędników administracji publicznej w celu ułatwienia tejże młodzieży zapoznanie się z pracą i praktyką w urzędach administracji ogólnej. Kontakt ten polegać będzie na urządzaniu wycieczek do niektórych urzędów administracyjnych, na zaznajamianiu się praktycznym młodzieży z zakresem pracy urzędów, sposobem ich urzędowania, organizacją biurowości i t. d.

Z WOJEWÓDZTWA NOWOGRÓDZKIEGO.

Posiedzenie Rady Nowogródzkiego Wojewódzkiego Zw. Międzykomunalnego Opieki Społecznej odbyło się w dniu 17 lutego b. r. w sali konferencyjnej Urzędu Wojewódzkiego Nowogródzkiego.

Ze sprawozdania Zarządu wynika, że ostatnio poczyniono tak znaczne oszczędności na administracji, że pomimo znacznego wzrostu cen na podstawowe produkty, Zarząd uznał za możliwe nie podwyższać stawek za utrzymanie dzieci w zakładach Związku.

Rada przyjęła sprawozdanie Zarządu do aprobującej wiadomości, uchwaliła budżet Związku na rok 1937/38 w ogólnej wysokości tak po stronie dochodów, jak i wydatków na 195.550 zł oraz dokonała uzupełniających wyborów do Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Do Zarządu weszli: p. Piotr Sianożęcki—burmistrz m. Nowogródka, p. Karol Wańkowicz—starosta baranowicki, p. Tadeusz Miklaszewski — starosta lidzki i p. Jerzy Zawadzki — wicestarosta nowogródzki. Do Komisji Rewizyjnej zostali wybrani członkowie Rady: p. p. Stanisław Petrusewicz i Stanisław Płocha.

Z ZAGRANICY

USTAWA O STOWARZYSZENIACH NA LITWIE. Od dnia 1 lutego 1936 r. na Litwie weszła w życie nowa ustawa o stowarzyszeniach, ogłoszona w organie promulgacyjnym Vyriausybes Zinios nr 522 z tejże daty.

Przepisy tej ustawy są charakterystyczne przede wszystkim dla stosunków politycznych, panujących obecnie na Litwie i chociażby z tego względu zasługują na uwagę i bliższe zaznajomienie się z nimi, poza względami prawno-porównawczymi.

Ustawa jest dość obszerna, bo składa się z 69 artykułów, jakkolwiek zasadniczo przewiduje tylko jeden typ stowarzyszeń i nie różniczkuje kompetencji władz oraz toku instancyj.

Każde stowarzyszenie musi mieć statut, który ustala jego ustrój i działalność (art. 1), przy czym posiada ono osobowość prawną (art. 42 ust. 1). Oddziały osobowości prawnej nie posiadają (art. 42 ust 2).

Normalia statutu nie zawierają nic charakterystycznego w porównaniu z ustawodawstwem innych krajów w tym zakresie. Pewne novum stanowi to, iż statut musi określić s p o s ó b sporządzania i zatwierdzania s p r a w o z d a ń z działalności stowarzyszenia (art. 2).

Na założenie stowarzyszenia (wzgl. także oddziału) i na zmianę jego statutu potrzebne jest pozwolenie ministra spraw wewnętrznych, który zatwierdza statut i decyduje o wpisaniu do rejestru (art. 3, 5, 9 i 11). Rejestr stowarzyszeń prowadzi Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (art. 4).

Do założenia potrzeba najmniej 12 założycieli (art. 6), którzy muszą być o b y w a t e l a m i l i t e w s k i m i w wieku najmniej lat 24, uprawnionymi do członkostwa (art. 7). W przypadku zmniejszenia się liczby członków stowarzyszenia poniżej 12 zostaje ono zamknięte przez naczelnika powiatu (art. 32).

Założyciele wnoszą odpowiednie podanie z dołączeniem 3 egz. statutu, podpisanych przez siebie i uwierzytelnionych przez notariusza (art. 8).

Zarząd stowarzyszenia musi być utworzony najpóźniej w 6 miesięcy od rejestracji statutu, a zarząd oddziału w 3 miesiące od wpisu oddziału do rejestru, w przeciwnym razie stowarzyszenie (oddział) ulega zamknięciu przez naczelnika powiatu. Przed ukonstytuowaniem stowarzyszeniem kierują założyciele, a reprezentuje je jeden z nich, upoważniony przez resztę (art. 10 i 13).

Przed wpisem oddziału do rejestru nie wolno również rozpocząć działalności (art. 12).

Członkami zarządu stowarzyszenia mogą być tylko obywatele litewscy, odpowiadający wymaganiom dla założycieli, chyba że minister spraw wewnętrznych zwolni kogo indywidualnie od wymogu obywatelstwa (art. 14).

Członkowie zarządu winni znać język litewski w słowie i piśmie, przy czym znajomość ta może być sprawdzona (art. 15).

Przy zgłoszeniu do rejestru składu zarządu podaje się wiek każdego członka zarządu, zawód i narodowość (art. 16).

Przed wpisaniem składu zarządu stowarzyszenia lub oddziału do rejestru stowarzyszeń zarząd nie może pełnić swych funkcyj (art. 17).

Minister spraw wewnętrznych ze względu na bezpieczeństwo państwa czy narodu, albo też inne potrzeby państwa czy narodu, może usunąć zarząd stowarzyszenia lub oddziału, albo poszczególnych członków zarządu. Usunięci nie mogą należeć do zarządu w ciągu 3 lat (art. 18).

Przepisy art. 14, 16 i 18 stosuje się również do opiekunów, wychowawców, sędziów honorowych, członków honorowych i innych władz stowarzyszenia (art. 22).

Członkami stowarzyszenia mogą być osoby w wieku najmniej 18 lat, a przy tym zasadniczo obywatele Litwy (art. 33 ust. 1).

Stowarzyszenie, względnie oddział, prowadzi spis swoich członków w specjalnej księdze, parafowanej przez naczelnika powiatu, przy czym wpisuje się tam oprócz imienia i nazwiska także wiek, zawód, narodowość, miejsce zamieszkania, wystąpienia lub usunięcia, a w stosunku do cudzoziemców—także ich obywatelstwo (art. 24).

Zresztą dla przyjęcia na członka obywatela nie litewskiego potrzebne jest zezwolenie ministra spraw wewnętrznych (art. 33 ust. 2).

Posiadanie przez stowarzyszenie sztandarów, uniformów i innych oznak uzależnione jest od zezwolenia ministra spr. wewn., który zatwierdza ich wzory (art. 26), jak również wzór pieczęci (art. 25).

Protokółowanie przez stowarzyszenie swych obrad, uchwał i zarządzeń jest obowiązkowe (art. 27). Tak samo obowiązuje przymus sporządzania rocznego preliminarza dochodów i wydatków oraz prowadzenia ksiąg dochodów, wydatków i majątku (art. 28). Przy tym protokóły i cała księgowość muszą być prowadzone w języku litewskim, obok ewent. równoległych, prowadzonych w innym języku, z tym jednak, że znaczenie prawne mają tylko zapisy w języku litewskim (art. 29).

Protokóły, rozrachunki, księgi, preliminarze, a także ich odpisy i wyciągi winny być przedkładane na każde żądanie do rejestru stowarzyszeń i naczelnikowi powiatu (art. 30). Nadto min. spr. wewn. i wyznaczeni przez niego urzędnicy mają prawo żądać od stowarzyszeń wszelkich wiadomości i wyjaśnień oraz badać nie tylko księgi i dokumenty, a także całość spraw stowarzyszenia, jego środki i poczynania, źródła dochodów i t. p. (art. 31 ust. 1).

Członkami stowarzyszenia nie mogą być uczniowie szkół, z wyjątkiem wyższych (art. 36).

Członkowie nie mający 21 lat nie mają głosu decydującego i nie biorą udziału w wyborach władz (art. 40).

Udział wojskowych służby czynnej jest uzależniony od zezwolenia przełożonych i dopełnienia ustalonych przez nich warunków (art. 35).

Członkiem stowarzyszenia nie może być nie tylko ten, kto został pozbawiony praw, ale także ten, kto jest oskarżony o przestępstwo zagrożone utratą praw (art. 34).

Przyjęcie i zrzeczenie się członkostwa następuje tylko na pisemne oświadczenie zainteresowanego, przy czym oświadczenie o zrzeczeniu się ma skutek natychmiastowy (art. 31). To ostatnie postanowienie wiąże się logicznie z postanowieniem, iż nikt nie może być zmuszony do należenia do stowarzyszenia i nie może być krępowany co do wystąpienia z niego (art. 38).

Stowarzyszenie nie może rozpatrywać czynności służbowych członka, dokonywanych przezeń w służbie państwowej, a tym bardziej potępić go lub sądzić w związku z tymi czynnościami (art. 39).

Członek stowarzyszenia nie posiada prawa do jego majątku ani nie odpowiada za jego długi (art. 41).

Stowarzyszenie nie może mieć na celu zysku członków (art. 43).

Nazwa stowarzyszenia musi nie tylko różnić się wyraźnie od innych, ale także być wyrażona pełnymi słowami, a w razie skrótu w wyrazach złożonych, skrót nie może sprzeciwiać się zasadom języka litewskiego (art. 44).

Siedziba stowarzyszenia winna znajdować się na Litwie (art. 45).

W wypadku gdy stowarzyszenie, względnie oddział jego, nie trzyma się statutu lub nie wypełnia wymagań ustawy, naczelnik powiatu może je „ostrzec" lub zawiesić. Zawieszenie jest stosowane do chwili usunięcia przyczyny zawieszenia, przy czym w razie nie usunięcia jej w ciągu 6-ciu miesięcy minister spraw wewn. może stowarzyszenie względnie oddział zamknąć (art. 46).

Zamknięcie przez min. spr. wewn. może być stosowane także, gdy stowarzyszenie lub oddział nie ma prawnego zarządu (art. 47).

Wreszcie ze względu na bezpieczeństwo państwa lub narodu albo też inne potrzeby państwa czy narodu minister spraw wewnętrznych może bądź zawiesić na pół roku stowarzyszenie względnie oddział, bądź też zamknąć je (art. 48).

Majątek stowarzyszenia, które się zlikwidowało, lub też zamkniętego przekazuje się temu, komu jest przeznaczony w statucie. Jeżeli jest to niemożliwe, majątek przechodzi na własność państwa (art. 53).

Minister spraw wewnętrznych ma prawo łączyć w jedno stowarzyszenie stowarzyszenia posiadające cele zbliżone, czyniąc to zgodnie z przepisami ustalonymi przez gabinet ministrów (art. 55).

Dwa lub większa ilość stowarzyszeń mogą zakładać związek sto-

warzyszeń. Na utworzenie związku potrzebne jest zezwolenie ministra spraw wewnętrznych. Ustrój i działalność związku ustala statut (art. 56).

Na wstąpienie do związku stowarzyszenie musi uzyskać zgodę ministra spraw wewnętrznych (art. 57).

Związek stowarzyszeń zgłasza ministrowi spraw wewnętrznych przystąpienie do związku, ustąpienie oraz usunięcie z niego poszczególnych stowarzyszeń (art. 58).

Do związku ma zastosowanie ogół przepisów o stowarzyszeniach, ze zmianami wynikającymi z powyższych odmiennych postanowień (art. 60).

Na tworzenie stowarzyszeń osób wojskowych służby czynnej zezwala minister obrony krajowej, który zatwierdza ich statuty, ustala przepisy ich działalności i sprawuje nadzór nad nią. Stowarzyszenie wojskowych służby czynnej posiada osobowość prawną, jeżeli to jest przewidziane w statucie. Innych przepisów tej ustawy nie stosuje się do stowarzyszeń wojskowych służby czynnej (art. 601).

Zezwolenia na zakładanie kółek młodzieży szkolnej udziela, przepisy działalności ustala i działalność nadzoruje ten minister, którego kompetencji podlega dana szkoła (art. 52).

Stowarzyszenia obywateli nie litewskich zakładane są zgodnie z przepisami niniejszej ustawy, z tym jednak, że:

1) obywatele litewscy nie mogą być założycielami, członkami zarządu lub członkami stowarzyszenia obywateli nie litewskich;

2) stowarzyszenia obywateli nie litewskich nie mogą łączyć się w związki stowarzyszeń;

3) stowarzyszenia obywateli nie litewskich nie mają prawa prowadzić jakiejkolwiek pracy politycznej (art. 63).

Ustawa ta nie odnosi się do:

1) uznanych przez państwo zakonów duchownych, kongregacji, bractw i innych stowarzyszeń duchownych, których celem jest jedynie branie udziału w obrządkach religijnych i modlitwach;

2) stowarzyszeń, działających na podstawie innych ustaw (art. 64).

Dla organizacyj religijnych nie objętych art. 64 pkt. 1 gabinet ministrów może ustalić przepisy zmieniające zasady art. art. 5, 8, 11, 26, 55, 56 i 57 tej ustawy (art. 65).

Minister spraw wewnętrznych może zmienić lub też unieważnić to wszystko, czego naczelnik powiatu na mocy niniejszej ustawy dokona (art. 66).

Wszystkie stowarzyszenia powstałe przedtem zostały zobowiązane do przystosowania redakcji swych statutów i przedłożenia ich ministrowi spraw wewnętrznych do dnia 1 kwietnia 1936 r. z tym, że zarówno niezłożenie statutu w terminie, jak nieotrzymanie od ministra spraw wewnętrznych do dnia 1 lipca 1936 r. ze-

zwolenia na prowadzenie działalności skutkuje ipso jure zamknięcie stowarzyszenia (art. 67).

Pozostałe artykuły poświęcone są postanowieniom przejściowym i końcowym.

Cz.

SAMORZĄD MIASTA PARYŻA A POPIERANIE LITERATURY. Rada Miejska m. Paryża powzięła z inicjatywy radnego J. René Guillonin, przewodniczącego „Grupy obrony praw pracowników umysłowych" trzy uchwały dotyczące popierania literatury. Pierwsza z tych uchwał stwarza doroczną nagrodę literacką m. Paryża p. n. „Grand Prix litteraire de la Ville de Paris" w wysokości 25.000 zł. Nagroda ta ma być przyznawana kolejno: powieściopisarzowi, poecie, krytykowi lub „essayiście", historykowi lub filozofowi, bez względu na wiek. W „jury" zasiadać będą wypitni pisarze i krytycy, oraz pewna liczba radnych miejskich.

Druga uchwała dotyczy podwyższenia subwencji miejskiej dla Stowarzyszenia pisarzy francuskich (Société des Gens de lettres). Subwencja ta była przyznana jeszcze w okresie przedwojennym i wynosiła 20.000 franków, a więc uległa kilkakrotnej dewaluacji. Obecnie Rada Miejska podwyższyła ją do 50.000 franków, a ponadto Rada Departamentalna ma zamiar ze swej strony przyznać Stowarzyszeniu subwencję dalszych 50.000 franków.

O ile te dwie uchwały nie wybiegają poza formy popierania literatury, znane także i w innych krajach, uchwała trzecia nosi charakter bardzo oryginalny. Uchwała ta wzywa Zarząd Miejski do wyszukania prac różnego rodzaju (np. katalogi, statystyki, zbiory protokółów gminy paryskiej i t. d.), które nie mogą być wykonane przez stały personel miejski; prace tę będą powierzone bezrobotnym pracownikom umysłowym.

W. N.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Baliński Władysław: **Zasady organizacji i budżetowania.** Warszawa 1937, stron 192. Wydawnictwo Związku Księgowych w Polsce. Warszawa 1. Złota 6.

Książka dzieli się na dwie części. W części pierwszej mówi się o organizacji, w części drugiej — o budżecie. W szczególności część I traktuje o celu, fazach podstawowych i prawach organizacji, o organizacji naukowej, o racjonalizacji, o analizie, wzorach, podziale pracy, planowaniu i zasadach kierownictwa. Część II traktuje o istocie, celu i podstawach budżetu, o formie i podziale budżetu, o wykonaniu i zmianach budżetu oraz o rozmaitych rodzajach budżetów przedsiębiorstw i instytucyj.

Bossowski Józef Jan dr, profesor Uniwersytetu Poznańskiego: **Sądy Boże na Pomorzu**. Szkic etnograficzno - prawny. Archiwum Etnograficzne Instytutu Zachodnio - Słowiańskiego U. P. zeszyt 4. Poznań, 1937. Księgarnia Uniwersytecka Jan Jachowski, stron 39.

Autor przytacza i oświetla kilka zdarzeń i zwyczajów, mających związek z t. zw. odwoływaniem się do wyroku Bożego. W szczególności autor omawia konkretny przypadek pławienia rzekomej czarownicy oraz zwyczaj zaśpiewywania kogoś na śmierć.

Czapiński Władysław: **Zrzeszenia zbliżone do instytucji stowarzyszeń** (na pograniczu instytucyj). Warszawa 1937 r., stron 77.

Jest to odbitka rozprawy, zamieszczonej w zeszytach nr 1—6 „Gazety Administracji" z b. r. Praca zawiera szczegółowy rozbiór i omówienie wszystkich różnorodnych zrzeszeń, wyłączonych z pod mocy obow. ustawy o stowarzyszeniach.

Czekanowski Jan: **Struktura rasowa Śląska w świetle badań polskich i niemieckich.** Wydawnictwo Instytutu Śląskiego. Katowice, 1936. Skład główny Nasza Księgarnia w Warszawie, stron 34.

Rozprawa ma charakter polemiczny, wykazuje: tendencyjność oświetlania zagadnienia przez niektórych antropologów niemieckich. Autor dowodzi, że skład rasowy Śląska jest analogiczny do składu rasowego całej Polski, a w szczególności zupełnie podobny do typu antropologicznego mieszkańców zachodniej części województw południowych.

Dybowski Roman: **Myśli o moralności życia publicznego w Anglii.** Lwów, 1936, stron 19. (Zakł. narodowy im. Ossolińskich).

Broszura jest odbitką z „Księgi Pamiątkowej ku czci Leona Pinińskiego". Autor podnosi wytworzone przez tradycję i wychowanie cechy charakteru angielskiego, a mianowicie poszanowanie dla prawa i dla władz, bezinteresowność służby dla państwa, szlachetna walka z przeciwnikiem politycznym, na wzór niejako dawnych turniejów rycerskich i t. p.

Engels Fryderyk: **Pochodzenie rodziny, własności prywatnej i państwa**. Drugie uzupełnione wydanie Warszawa 1937, stron 208. Wydawnictwo „Europa" w Warszawie.

Jest to przekład z ósmego wydania niemieckiego, dokonany przez Jadwigę Warską, dzieła znanego ucznia Karola Marksa. Przedmiotem dzieła jest uzasadnienie materialistycznego pojmowania dziejów.

Garczyński Tadeusz: **Państwo na przełomie**. Warszawa 1937, stron 179. Towarzystwo Wydawnicze „Rój".

W sposób popularny autor przypomina i analizuje elementy ustroju, wskazuje na ich załamanie się i rozpatruje powody, które na to się złożyły. Zarazem autor stwierdza kształtowanie się nowego ustroju i sygnalizuje niebezpieczeństwa z taką przemianą związane.

Goetel Walery: **Zagadnienia regionalizmu górskiego w Polsce** Kraków, 1936, stron 40, Wydawnictwo Związku Ziem Górskich.

Broszura oświetla istotę regionalizmu na równinach i w górach, omawia prace

regionalistyczne w Polsce, opisuje święta gór i cechy wspólnoty Karpat jako obszaru górskiego, wskazuje podział Karpat na regiony oraz przedstawia program prac regionalistycznych i Związku Ziem Górskich. Broszura została zaopatrzona w szereg ilustracyj oraz mapki Karpat.

Jest to pierwsza publikacja Związku Ziem Górskich, mająca na celu ożywienie akcji propagandowej na rzecz naszych gór i swojszczyzny regionalnej, tak wybitnie przejawiającej się na terenie poszczególnych regionów karpackich.

Grabski Władysław, profesor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego: **Zmiana wskaźnika statystyki cen i produkcji.** Poznań 1937 r. stron 9.

Broszura stanowi odbitkę z zeszytu 1 z 1937 r. „Ruchu Prawniczego, ekonomicznego i socjologicznego". Autor krytykuje przyjmowanie roku 1928 — roku najwyższej koniunktury — za wskaźnik wyjściowy porównań statystycznych.

Handelsman Marceli: **Historycy.** Portrety i profile. Warszawa 1937, stron 187. Nakładem księgarni F. Hoesicka.

W kolejnych rozdziałach naszkicował autor sylwetki współczesnych historyków polskich, mianowicie marszałka Józefa Piłsudskiego, Świerzawskiego, Limanowskiego, Rembowskiego, Bobrzyńskiego, Baranowskiego i Gorzyckiego oraz dwóch historyków obcych, mianowicie Bourgois i Pirenne. Książka została zaopatrzona w portrety danych historyków.

Hasfeld Bronisław, inspektor Ministerstwa Skarbu: **Orzecznictwo podatkowe** Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego Wydanie V. 1924—1936 r. Podatek dochodowy, podatek przemysłowy, ordynacja podatkowa. Warszawa, 1937. Skład główny: Księgarnia Wydawnictw Prawniczych Marian Ginter, Warszawa, ul. Kapucyńska 1, stron 579

Poszczególne orzeczenia uszeregował autor w kolejności artykułów odnośnych aktów ustawodawczych. Zamieszczone w wydawnictwie wyroki są przytoczone w niezmienionej postaci, choćby na skutek nowelizacyj lub wydanych później tekstów jednolitych brzmienie względnie numeracja odnośnych postanowień ustawowych uległy zmianie Wspomniane zmiany uwzględnia jednak autor w uwagach marginesowych.

Kaczmarczyk Zdzisław: **Immunitet sądowy i jurysdykcja immunitetowa o dobrach kościoła w Polsce do końca XIV wieku.** Poznań 1936. Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, praca komisji historycznej tom IX zeszyt 2, stron 402. Skład główny: Księgarnia Jana Jachowskiego w Poznaniu.

Praca została oparta na polskich źródłach dyplomatycznych od czasów najdawniejszych po rok 1400. Książka została podzielona na dwie części. Pierwsza z nich jest ogólnym ujęciem wyników badań nad immunitetem, druga przedstawia szczegółowo szczególne immunitety poszczególnych instytucyj kościelnych i analitycznie omawia każdy z nich.

Kołodziej T. mgr.: **Przepisy o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucyj prawa publicznego.** Poznań 1937, stron 62. Księgarnia Wł. Wilak.

Broszura zawiera przedruk odnośnej ustawy oraz rozporządzenia wykonawczego, a w końcu szczegółowe skorowidze alfabetyczny i rzeczowy.

Krzywicki Ludwik: **Społeczeństwo pierwotne.** Jego rozmiary i wzrost. Wydawnictwo Kasy im. Mianowskiego — Instytutu Popierania Nauki, Warszawa—Pałac Staszica. Warszawa 1937 r., stron 443.

W obszernym dziele tym ilustruje autor pierwotne rozstrzelenie społeczne, omawia nazwy plemienne i rozmiary liczebne plemion, mówi o szczepach wymierających i właściwej im stopie urodzeń, rozpatruje skutki wojen na kształtowanie się siły liczebnej ludności na niższych szczeblach kultury, rozważa kwestię liczby potomstwa u ludów myśliwskich i ludów rolniczych, a w konkluzji końcowej wskazuje na małe rozmiary społeczności pierwotnej i na skutek tego rozmiaru.

Litwin Józef: **O potrzebie republikacji obowiązujących przepisów prawnych zaborczych w polskich tekstach autentycznych.** Warszawa 1937, stron 19.

Jest to odbitka artykułu, drukowanego w nr 4 „Gazety Administracji" z r. b.

Makawski Wacław: **Kodeks karny.** Komentarz. Warszawa 1937. Nakładem Księgarni F. Hoesicka, stron 919.

Jest to trzecia edycja wydanego w 1932 r. po raz pierwszy Komentarza. W tym nowym wydaniu wiele informacyj wstępnych, które miały znaczenie przy porównaniu nowego kodeksu z dawnym ustawodawstwem, oraz które miały znaczenie przy wprowadzeniu nowego systemu, zostały przez autora opuszczone jako już nieaktualne. Natomiast uwzględnił autor w szerokiej mierze praktykę sądo-

wą ostatniej doby, a w szczególności orzecznictwo Sądu Najwyższego.

Michalski Jerzy: **Zagadnienia emerytalne w Państwie Polskim.** Warszawa 1937. Skład główny Księgarnia Św. Wojciecha Poznań — Warszawa, stron 131.

Autor, b. minister skarbu, postawił sobie za cel opracowanie całokształtu zagadnienia emerytalnego, które by odpowiadało zarówno wymaganiom pracy naukowej, jako też potrzebom praktyki. W części pierwszej książki zebrał autor dane statystyczne, oparte na źródłach urzędowych, poddając odnośne cyfry analizie. W części drugiej omawia on przyczynę znacznego i szybkiego wzrostu liczby emerytów w Polsce: część trzecia traktuje o refleksie wzrostu ilości emerytów na budżet Państwa oraz o dążeniach do zahamowania wzrostu wydatków na emerytury; część czwarta wreszcie zawiera postulaty autora odnośnie unormowania zagadnienia emerytalnego.

We wnioskach końcowych wyraża autor zapatrywanie, że warunkiem wstępnym naprawy dotychczasowego stanu rzeczy jest zmiana polityki personalnej w kierunku bezwzględnego przestrzegania zasady przyjmowania personelu z pełnymi kwalifikacjami fachowymi. Reforma ustawodawstwa emerytalnego powinna, zdaniem autora, objąć odrazu całe zagadnienie, taka jednak reforma winna być poprzedzona przez szczegółową i obejmującą wszelkie kategorie emerytów statystyką emerytalną.

Popiel Julian i Monderer Mieczysław mgr: **Podatek przemysłowy.** Lwów. Skład główny: Zarząd okręgowy Związku Pracowników Skarbowych Rz. P. we Lwowie, stron 260 + 26.

Książka zawiera tekst ustawy wraz z przepisami wykonawczymi, okólnikami Ministerstwa Skarbu oraz orzecznictwem Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego.

Romer Eugeniusz prof. dr.: **Polski stan posiadania na południowym wschodzie Rzeczypospolitej.** Lwów 1937, stron 64. Nakładem autora (Skład Gł. Księgarnia „Książka" Lwów).

Autor udawadnia cyframi, że polski stan posiadania na wspomnianym obszarze skurczył się znacznie w stosunku do stanu przedwojennego, zarazem nawołuje autor do ratowania zagrożonego, jego zdaniem, odcinka naszego życia narodowego

Rostworowski Stanisław dr płk. dypl. s. s. i Stablewski Stefan rtm. dypl. s. s.: **Rolnictwo i wojna.** Warszawa, 1937 r. Skład główny: Główna Księgarnia Wojskowa w Warszawie, stron 237.

Książka ma stać się przyczynkiem dla wyszkolenia rezerwy pogotowia rolniczego Państwa na wypadek wojny. Oświetla ona problemy polityki agrarnej pod kątem widzenia pogotowia wojennego. Książka została zaopatrzona w tekście w 15 wykresów, a w załączniku w 4 tablice statystyczne.

Rudolf Zygmunt inż. mag: **Ochrona wód przed zanieczyszczeniem w Polsce.** Warszawa 1937 r. stron 19.

Jest to odbitka artykułu, drukowanego w nr 4 z 1936 r. kwartalnika „Biuletyn wodociągowo-kanalizacyjny". Praca omawia stronę prawną, organizacyjną i finansową zagadnienia.

Rychłowski Stefan: **Dzisiejszy stan problemu melioracji Polesia.** Instytut Gospodarczy Ziem Wschodnich. Warszawa 1937, stron 31

Broszura czerpie materiał z szczegółowych badań, przeprowadzonych przez b. Biuro Melioracji Polesia. Broszura została zaopatrzona w dwie mapki, obrazujące poglądowo sedno zagadnienia, a mianowicie w mapkę regionów gospodarczych oraz w mapkę regionów melioracyjnych Polesia.

Sapieha Leon: **O własnych siłach,** „..aby Polskę podciągnąć wyżej...". Przemyśl 1937 stron 51 Drukarnia Józefa Styfiego, Lwów, Rynek 18

Celem podniesienia poziomu gospodarczego i kulturalnego kraju proponuje autor utworzenie Banku Kredytu Narodowego, wypuszczenia pieniądza pomocniczego, opartego na majątku narodowym, a mającego umożliwić uruchomienie wielkich robót inwestycyjnych, zakrojonych na lat dziesięć, wreszcie żąda autor zaprowadzenia w Polsce obowiązkowej służby pracy.

Schmidt Stefan: **Rewolucja agrarna w Niemczech a reforma rolna w Polsce.** Kraków 1937. Nakładem Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie, stron 22.

Autor przedstawia genezę i zawartość ustawy niemieckiej o zagrodach dziedzicznych (Reichserbhofsgesetz), a następnie omawia zagadnienie uporządkowania naszego ustroju rolnego. W szczególności zajmuje się autor sprawą zapobieżenia dalszemu rozdrabnianiu gospodarstw rolnych.

Studentowicz Kazimierz dr: **Dewaluacja a kryzys gospodarczy.** Warszawa 1937 r., stron 90. Skład główny księgarnia F Hoesicka

Rozprawa traktuje o konsekwencjach upadku bloku złotego, o interwencjonizmie walutowym oraz o podewaluacyjnych procesach gospodarczych. W rozdziale końcowym jest mowa o dziesięcioleciu drugiej inflacji polskiej

Broszura jest przedrukiem cyklu artykułów, drukowanych w miesięczniku „Bank".

Studnicki Władysław: **Ludzie, idee i czyny.** Skład główny u autora: Warszawa, ul. Mianowskiego 15, stron 230.

W książce tej kreśli autor sylwetki historyczne marszałka Józefa Piłsudskiego, jego ministrów spraw zagranicznych, jego generałów, współzawodników oraz współczesnych polityków. W rozprawie wstępnej deklaruje się autor jako zwolennik orientacji niemieckiej, które to wyznanie stanowi punkt wyjścia jego szkiców polityczno historycznych

Trąmpczyński Witold: **Pojęcie kapitału.** Poznańskie prace ekonomiczne pod redakcją prof dr Edwarda Taylora nr 24 Poznań 1937 r, stron 151. Skład główny: Dom Książki Polskiej w Warszawie.

Autor przedstawia rozwój pojęcia kapitału na tle poszczególnych doktryn ekonomicznych, po czym uzasadnia celowość wartościowego pojęcia kapitału (porównywanie wartości wkładów i wyników) w przeciwieństwie do rzeczowego pojmowania kapitału (porównywanie ilości stwarzanych dóbr)

Zubrzycki Stanisław, wiceprezes sądu apelacyjnego: **Rozważania z dziedziny procesu karnego.** Rozprawa wydana przez oddział I lwowski Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów R. P. Lwów 1937, stron 37. (Księgarnia St. Malinowskiego Lwów, ul Batorego 2).

Autor traktuje o obrońcach i pełnomocnikach w postępowaniu karnym na tle orzecznictwa Sądu Najwyższego, o postanowieniach, zarządzeniach i zażaleniach, o umorzeniu postępowania oraz o wyłączeniu sędziego.

Konstytucja czyli ustawy zasadnicze (prawo kanoniczne) Kościoła staro-katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. 1937 r, stron 44 Nakładem Kościoła staro-katolickiego w Polsce.

Broszura przedstawia w sposób popularny ogólne zasady wiary i organizacji Kościoła staro-katolickiego w Polsce i jego stosunku do innych wyznań.

Państwowy podatek od uboju. Poznań 1937 r., stron 64. Księgarnia Wł. Wilak.

Broszura zawiera przedruk roz. Prez. Rzp z 27. X.1933 r. i rozporządzenia wykonawczego, odnośnych przepisów ordynacji podatkowej oraz okólników Ministerstwa Skarbu.

Ustawa o podatku dochodowym. Kraków 1937, stron 79. Księgarnia Powszechna. Biblioteka tekstów ustaw nr 14A.

Jest to przedruk tekstu jednolitego ustawy o państwowym podatku dochodowym oraz tekstu rozporządzenia wykonawczego.

Vademecum obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej ludności cywilnej ze szczególnym uwzględnieniem zasad ratownictwa przeciwgazowego. Wydanie II uzupełnione. Warszawa 1936, stron 928. (Biblioteka Zakładu Ubezpieczeń Społecznych)

Vademecum jest pracą zbiorową, której myślą przewodnią jest podanie czytelnikowi całokształtu zagadnienia w formie możliwie przystępnej, a w treści możliwie wyczerpującej. Książka ujmuje syntetycznie zagadnienie obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, podaje ogólne tylko zasady i wskazania, które w każdym przypadku będą musiały być ściśle dostosowane do miejscowych warunków i możliwości lokalnych.

Compte rendu du VI-eme Congrès International des Sciences Administratives Instytut International des Sciences Administratives, Bruxelles. Varsovie, juillet 1936, stron 1145 + 8 odbitek dokonanych zdjęć fotograficznych.

Jest to szczegółowe sprawozdanie z międzynarodowego zjazdu nauk administracyjnych, jaki się odbył w Warszawie w dniach 9—16 lipca 1936 r.

La politique sociale en Pologne 1918—1936. Varsovie 1936. Ministère de l'Assistance sociale, stron 213.

Książka obrazuje w skrócie całokształt polskiej polityki socjalnej. Przedmowę do tego wydawnictwa sprawozdawczo-propagandowego napisał minister opieki społecznej Marian Zyndram-Kościałkowski.

CZASOPISMA

Architektura i budownictwo. Warszawa, miesięcznik nr 12. *J. Z*: Gmach Pomorskiej Wojewódzkiej Komunalnej Kasy

Oszczędności, Starostwa Krajowego i „Gródka" w Toruniu. Biuro architektoniczne Zw. Spółdzielni w Sztokholmie Rzut oka na największe biuro architektoniczne Północnej Europy. *Aleksander Charłampowicz*: Drzwi gazoszczelne.

Biuletyn polsko-ukraiński. Warszawa, tygodnik nr 12. Wiosenne alarmy na Ukrainie. *H. Kotorowycz*: Współczesna prasa ukraińska w Polsce. Nr 13. *Iwan Kedryn*: Moskalofilstwo jako anachronizm oraz aktualna twierdza „kompleksu rosyjskiego" u Ukraińców.

Czasopismo kas oszczędności. Poznań, miesięcznik nr. 3. *Dr Z. Witkowski*: Zagadnienia na czasie (Dodatnie skutki kryzysu).

Drogi Polski. Warszawa, miesięcznik nr 3. *Dr K. Remer*: Indywidualność w działaniu zbiorowym. *P. Bańkowski*: Sowieckie fata morgana. *W. R.*: Sytuacja przemysłu i gospodarki surowcowej Niemiec.

Dziennik Zarządu miejskiego w Łodzi. Miesięcznik nr 3 Wydatki miast polskich na zarząd ogólny *Inż. arch Karol Kopeć*: Zadania i zamierzenia inspekcji budowlanej Zarządu miejskiego w Łodzi na rok 1937.

Front zachodni. Warszawa, miesięcznik nr 3. *Dr St. Komar*: W przeddzień wygaśnięcia konwencji genewskiej *Stanisław Zagórowski*: Bezdroża polityki W. M Gdańska *Warmicki*: „Wielkoduszna" polityka mniejszościowa Trzeciej Rzeszy w praktyce wschodnio-pruskiej.

Gaz, woda i technika sanitarna. Kraków, miesięcznik nr 2. *Inż. Olgierd Nowodworski*: Nowoczesne oczyszczalnie ścieków w Niemczech i Anglii. Nr 3. *Czesław Świerczewski*: O przygotowaniu teoretycznym i praktycznym inżynierów pracujących w gazownictwie. *Inż. Tadeusz Kielanowski*: Chlorowanie i chloraminowanie wody wodociągowej

Głos gminy i gromady wiejskiej. Warszawa, dwutygodnik nr 5. *Mgr Józef Przelocki*: Oddłużenie gmin wiejskich. *S. Stęplewski*: Ludność, powierzchnia i wielkość budżetów gmin wiejskich w Polsce (c. d.). *Czesław Muller*: W sprawie reformy szarwarku. *Wacław Pigłowski*: O zapewnienie gminom środków na sprawowanie opieki społecznej. Nr 7. *K. P.*: Sprawa odciążenia i uproszczenia administracji gminnej. *St. Gromek*: O rzeczową obronę samorządu. *Hep* Wzorowa wieś polska. *Stanisław Bonarek*: Sytuacja finansowa gmin wiejskich województwa wileńskiego.

Gospodarka narodowa. Warszawa, dwutygodnik nr 6. *Zygmunt Dworno*: Ceny i cele. *Dobiesław Gustowski*: Przedsiębiorczość społeczna.

Na Posterunku. Warszawa, tygodnik nr 12. Przeciw groźnej dla Polski drożyźnie.

Nowe państwo. Warszawa. Tom IV. Zeszyt 3. *W. Makowski*: Przemówienie na posiedzeniu inauguracyjnym porozumienia prawniczego polsko-rumuńskiego. *C. Al. Viforeano*: Rola Najwyższego Sądu Kasacyjnego i sprawiedliwości w mechanizmie konstytucyjnym Państwa Rumuńskiego. *Hurmuz Aznavorian*: Przestępstwo polityczne w nowym rumuńskim kodeksie karnym. *W. Makowski*: Kilka uwag o nowej konstytucji sowieckiej. *C. Berezowski*: Uwagi o zagadnieniach ustrojowych na III Zjeździe prawników polskich.

Oszczędność. Warszawa, dwutygodnik nr 6. *Edmund Kazimirski*: Reprezentacja. *Es.*: Działalność Pocztowej Kasy Oszczędności w 1936 r. *Stanisław Kopczyński*: Gminne kasy pożyczkowo-oszczędnościowe w 1935 r.

Polacy zagranicą. Warszawa, miesięcznik nr 4. *W. B.*: Polacy w Sowietach, Polacy w Skandynawii i ich wzajemne stosunki. *Stefan Kolbusz*: Jak zorganizowana jest młodzież polska w Rumunii. *Janina Rowińska*: Międzynarodowa pomoc dla emigrantów. Liczebność Polaków w Niemczech i Niemców w Polsce.

Polityka narodów. Warszawa, miesięcznik. Tom IX. Zeszyt 3 *Władysław Mazurkiewicz*: Konferencja międzyamerykańska konsolidacji pokoju w Buenos Aires. *a. w. o.*: Sytuacja gospodarczo-socjalna Z. S. R. R. w 1936 r.

Polska gospodarcza. Warszawa, tygodnik nr 13 *Adam Rose*: Problem surowcowy.

Pracownik samorządowy. Warszawa, dwutygodnik nr 6. *Br. J*: Ubezpieczenie chorobowe we własnym zakresie związków samorządowych Organizacja biura wydziału powiatowego. *B. W.*: Ustrój i gospodarka gromady.

Przegląd bezpieczeństwa pracy. Warszawa, miesięcznik nr 3—4 Przeciwpożarowe instytucje za granicą *Inż. E Kosewski*: Przeciwpożarowe zaopatrzenie wodne w zakładach przemysłowych. *Inż. S. Czernielewski*: Stałe instalacje gaśnicze. *Inż. J. Tabeau*: Przeciwpożarowa sygnalizacja elektryczna. Przepisy w sprawie bezpieczeństwa pożarowego pracow-

ników w zakładach pracy. Statystyka pożarów w zakładach przemysłowych.

Przegląd budowlany. Warszawa, miesięcznik nr 3. *Dr inż. Br. Bukowski*: Teoretyczna i rzeczywista nośność elementów żelbetowych. *Dr inż. Wacław Olszak*: Otwory wiertnicze, głębokość i ilość ich przy badaniach terenów budowlanych. *Alfred Bornstein*: Z budownictwa mieszkaniowego w Anglii.

Przegląd gospodarczy. Warszawa, dwutygodnik nr 6. *Stanisław Glass*: Podłoże gospodarcze procesu moskiewskiego.

Przegląd prasy. Warszawa, tygodnik. Tom VIII zesz. 9 Polsko-niemieckie stosunki mniejszościowe. Uzupełnienie głosów o książce J. Szeby.

Przegląd samorządowy. Kraków, miesięcznik nr 4. *Róg Franciszek*: Problem drogowy w gminach wiejskich. *B. S*: O kredyty budowlane dla małych miast letniskowych.

Przegląd współczesny. Kraków, miesięcznik nr 4. *Władysław Bogatyński*: Dwie nowe syntezy i rewizje dziejów Polski.

Samorząd. Warszawa, tygodnik nr 12. *Konst. Kołodziej*: Zarząd i użytkowanie dobra gromadzkiego w województwach południowych. *W. Teodorczyk*: Zadłużenia samorządów w K. K. O. *M. Korwin-Piotrowski*: Ujednostajnienie wymiaru i poboru podatków w zarządach gminnych. Nr 13. *W. Weber*: Nadzór nad gminą wiejską. *Stanisław Kopczyński*: Gospodarka w gminnych kasach pożyczkowo-oszczędnościowych. *F. M.*: Dodatki mieszkaniowe i inne źródła kredytów na budownictwo szkolne.

Sprawy morskie i kolonialne. Warszawa, kwartalnik nr 4. *L. Jeziorański*: Ruch surowców w Polsce.

Wileński przegląd prawniczy Wilno, miesięcznik nr 3. *Stefan Plich*: Sąd i prokuratura w nowej konstytucji Z. S. R. R.

Wychodźca. Warszawa, dwutygodnik nr 6. *St. G.*: Zjednoczenie pisarzy i publicystów emigracyjnych. *St D.*: Rozmieszczenie Polaków w Brazylii. *J.*: Warunki pracy nowych emigrantów polskich w Belgii.

Życie urzędnicze. Warszawa, miesięcznik nr 4. Odroczenie nowelizacji ustawy emerytalnej.

Revue internationale des sciences administratives. Bruxelles, kwartalnik nr 1. *Prof. Zoltan Magyary*: Le rôle administratif du chef du gouvernement *Sir Gwilin Gibbon*: Où en est l'administration? *René Didisheim* La formation des agents de l'administration. *Dr. O. Leimgruber*: Pax. Origines, tendances et institutions du corporatisme en Italie. La réorganisation administrative aux Etats-Unis. La responsabilité de l'Etat législateur en droit français. La responsabilité de la puissance publique en France et en Belgique. De la responsabilité des communes du fait des accidents survenus à leurs agents dans l'accomplissement de leurs fonctions (Droit belge) De l'état des fonctionnaires en Allemagne dans le passé et à l'époque actuelle. Le fonctionnement du régime parlementaire et l'administration en Belgique. A propos de la création d'une École supérieure d'administration en France. Régime des exploitations économique des communes en Belgique. L'esprit de routine dans l'administration.

Revue politique et parlementaire. Paryż, miesięcznik nr 508. *Abel Gardey*: Reflexion sur le problème budgétaire. *A. E. Guillaume*: La nouvelle politique européenne de l'Italie. *Jules Lautman*: Les progrès du facteur collectif dans le droit français. *Pierre de Pressac*: Chronique politique.

Archiw des öffentlichen Rechts. Tübingen Band 28, Heft 1. *Eberhard Menzel*: Das Ende der institutionellen Garantien *Max Julier*: Die staatspolitische Bedeutung der Ausländerkriminalität

Der Baumeister. München, miesięcznik nr 1 *Arch. Ing. Karl Wägenbaur*: Die Einfamilienhaus-Siedlung *Arch, prof. Kanold* Einfamilienhäuser in der Reihe. Nr 2. *H*: Entwürfe für Häuser der Jugend. Nr 3. *Guido Harbers*: Grosse Bauaufgaben in der Hauptstadt der Bewegung. *Arch. Rudolf Krüger*: Neue Einfamilienhäuser bei Saarbrücken Einfluss von Sonne und Wind bei Schneefall auf verschiedene Dachformen Nr 4 Arbeiten eines deutschen Architekten in Palästina. Die neue Sparkasse für eine kleine Stadt *Dr Konrad Werner Schultze*: Welche Fenstergrösse?

Beton und Eisen. Berlin, dwutygodnik nr 6 Für die Zukunft des Beton und Eisenbetonbaues.

Deutsche Bauzeitung Berlin, tygodnik nr 11. Die Luftkriegsschule als Bauaufgabe. *Dr K. With*: Japanisches Wohnen. Nr 12. *Dr Heyn*: Innen und Aussenputz.

Nr 13. *Dr Wilhelm Aldag*: Zur Neuordnung bei den Bausparkassen.

Gasschutz und Luftschutz. Berlin, miesięcznik nr 10. *Oberstleut. Teschner*: Aus- und Umquartierung von Teilen der Zivilbevölkerung aus Grossstädten und eng bebauten Stadtteilen als Schutzmassnahme gegen Luftangriffe. *Hn*: Die neuesten russischen Gasmaskenmodelle für Heer und Zivilbevölkerung. Nr 11. *Heinrich Paetsch*: Luftwaffenübung in Mitteldeutschland. *Oberstleut. Friedrich Stahl*: Der deutsche Luftangriff auf Bukarest am Tage der Kriegserklärung an Rumänien. *Dr Rudolf Toepell*: Über die Luftschutzaufgabe der Gemeindeverwaltung. Der Gasaufklärungs, - Gasbeobachtugs- und Gasalarmdienst in der Roten Armee. *Ing. Eduard Küchler*: Luftschutz in Österreich. Erkundungs und Meldesystem im zivilen Luftschutz. *Dr Carl Falck*: Das holländische Luftschutzgesetz Nr 1. *Dr W. v. Tabouillot*: Die Entwicklung des Luftschutzrechts in Litauen. Nr 2. *Dr Georg Gruber*: Der Luftschutzsanitätstrupp.

Der Gemeindetag. Berlin, miesięcznik nr 5. *Dr Möller*: Entwicklungstendenzen im gemeindlichen Prüfungswesen.

Monatshefte für Baukunst und Städtebau. Berlin, miesięcznik nr 3 *Prof dr ing. Ernst Sagebiel*: Das Reichsluftfahrtministerium. Das Luftfahrtministerium als Werk der Baukunst. *Alfons Leitl*: Ein Wohnhaus am Rhein. Gläserne Halle auf alter Mauer am Rhein. *Otto Schmidt*: Die Auflockerung der Grosstädte als Verkehrsproblem.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik nr 10. *Dr Dietrich Holtz*: Entwicklung und Aufbau der allgemeinen Landesverwaltung in den deutschen Ländern. *Rohne*: Zigeunerpolizei. Nr 11. *Rudolf Sievers*: Der Rechtsweg wegen vermögensrechtlicher Ansprüche nach dem Deutschen Beamtengesetz. *Hermann Stelling*: Die öffentliche Ordnung, Ruhe und Sicherheit im Reichs-Jagdrecht. *Gerhard Schaefer*: Der Wandel im Polizeibegriff.

Die Städtereinigung. Feudingen, dwutygodnik nr 5. *Obering A. V. Andersen*: Die neue Müllverbrennungsanlage der Frederiksberger Gemeinde.

Zeitschrift für öffentliche Wirtschaft. Berlin, miesięcznik nr 3. Verkehrswirtschaft und Strassenwesen. *Kurt Otto*: Kleinbahnen und Provinzialverbände.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.